

ETNINĖS KULTŪROS TĘSTINUMO IR KAITOS TYRIMŲ 2016 – 2022 METŲ
PROGRAMA

Tradicinių amatų būklės kaita 2005–2019 m.

Autorė: Asta Valiukevičienė

2020
Vilnius

1. Anotacija

2005 metais Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos užsakymu buvo atliktas tyrimas „Tradicinių amatų ir verslo paplitimo bei jų skatinimui būtinų priemonių sistemos nustatymas“. Šis tyrimas buvo atliktas ruošiantis teikti Seimui siūlymą parengti Tautinio paveldo produktų įstatymą. Įstatymas įsigaliojo 2007 metais, tačiau kelis kartus buvo keičiamas. Norint išsiaiškinti, kiek šis įstatymas atliepia šiandienos tradicinių amatų meistrų poreikius ir kiek jis yra palankus sudarant tautinio paveldo produktų kūrėjams tinkamas darbo sąlygas kurti tautinio paveldo produktus 2019-2020 metais buvo atliktas tyrimas „Tradicinių amatų būklės kaita 2005-2019 metais“.

Šio tyrimo anketinis klausimynas paremtas 2005 metais atlikto tyrimo klausimais. Lyginant abiejų tyrimų apklausos duomenis siekiama išsiaiškinti kiek ir kaip pasikeitė amatininkų situacija nuo 2005 metų. Taip pat 2020 metų pradžioje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija paprašė Lietuvos savivaldybių asociacijos surinkti duomenis iš Lietuvos savivaldybių, kaip savivaldybės vykdo Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymu joms pavestas funkcijas. Lietuvos savivaldybių asociacija šią informaciją pateikė Žemės ūkio ministerijai ir Etninės kultūros globos tarybai. Atliktas tyrimas taip pat bus palygintas su Lietuvos savivaldybių asociacijos pateiktais duomenimis. Taip bus galima pastebėti, kiek savivaldybių funkcijos vykdomos Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymą atliepia amatininkų poreikius.

Pagrindiniai žodžiai: amatininkai, tautodailė, asortimentas, gamybos ypatumai, gaminių viešinimas, gaminių realizacija, amatas, amato perėmimas, žinio ir įgūdžiai, lengvatos.

Internetinė apklausa organizuota atsižvelgiant į šio laikmečio situaciją, vengiant gyvų susitikimų su amatininkais. Apklausos metu Lietuvoje buvo įvestas karantinas, todėl internetinis anketavimas buvo lengviausiai prieinamas, tačiau pastebėta, kad amatininkai gana pasyvūs internetinėje erdvėje. Į asmeninius elektroninius paštus 2020 metų kovo mėnesį buvo išsiųsta apie 1000 laiškų su raginiu sudalyvauti apklausoje, atgalinis ryšys siekia apie 10 proc. Apie 10 anketų buvo užpildytos netinkamai. Su 19 amatininkų pavyko susisiekti pakartotinai ir išsamiau aptarti jų atsakymus. 11 buvo tokių, kurie nemokėjo atsakyti į anketos klausimus google formose, todėl atsakymus pateikdavo tiesiog elektroniniame laiške. Taip pat buvo gauta iki 10 atsakymų į laiškus su kategorišku atsisakymu pildyti anketą. Nurodyta to priežastis, kad niekas nuo šios anketos nepasikeis, nes „liaudies meno niekam nereikia“.

Surinkti duomenys iš įvairių Lietuvos savivaldybių. Iš 17 savivaldybių nebuvo gauta nei vienos užpildytos anketos. Aktyviausiai apklausoje dalyvavo Vilniaus miesto savivaldybės amatininkai (14 apklausos dalyvių), Radviliškio rajono savivaldybės amatininkai (11 apklausos dalyvių) ir Utenos rajono savivaldybės amatininkai (8 apklausos dalyviai).

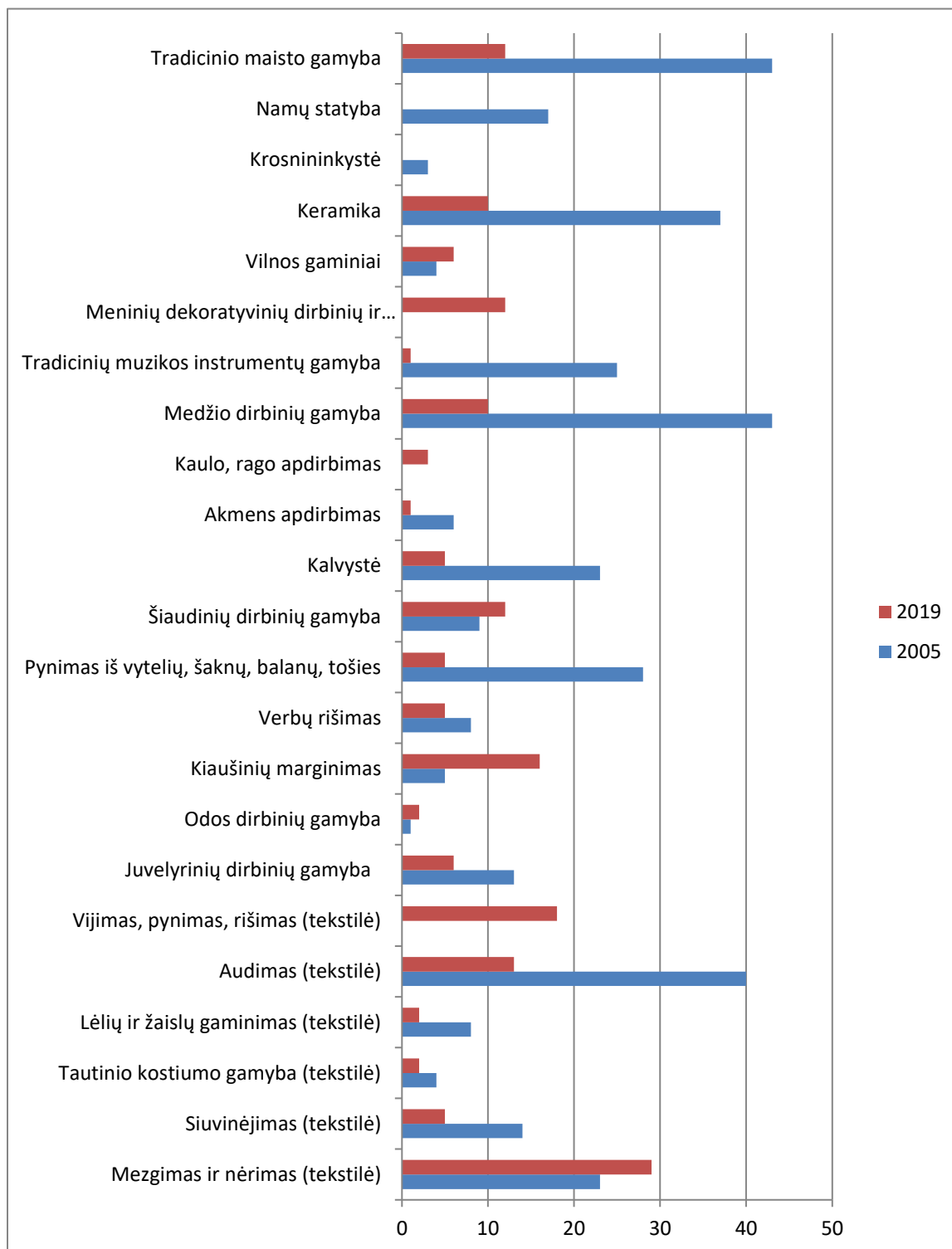
1 pav. Savivaldybių žemėlapis. Žaliai pažymėtose savivaldybėse gyvena tyrime dalyvavę respondentai

2. Įvadas

Darbą sudaro 21 veiklos išsamesnė analizė, kurią sudaro bendra tos veiklos amatininkų, dalyvavusių apklausoje, apžvalga, asortimento aprašymas, gamybos ypatumai, gaminių viešinimo ir realizacijos apžvalga, amato perėmimo būdai, žinių bei įgūdžių perdavimo būdai, kvalifikacijos kėlimo poreikiai ir trumpas palyginimas su 2005 metų tyrimo rezultatais, siekiant pastebėti pakitimus.

2019 metais buvo organizuota internetinė apklausa, kurios klausimynas parengtas pagal 2005 metais atlikto tyrimo „Tradicinių amatų ir verslo paplitimo bei jų skatinimui būtinų priemonių sistemos nustatymas“ apklausą. Apklausoje dalyvavo 136 asmenys, tačiau dalis iš jų užsiima ne vienu amatu, todėl anketą pildė kelis kartus aprašydami skirtingas veiklas. Susumavus

visas anketas iš viso gautos 176 tinkamai užpildytos ir analizei tinkamos anketos. 2 pav. pateiktas veiklų sąrašas ir apklausoje dalyvavusių asmenų kiekis pagal metus.

2 pav. Apklausos dalyvių skaičius pagal metus ir veiklas

Trumpai apžvelgiant 2 pav. pavaizduotą diagramą pastebimi keli niuansai, galintys kelti klausimų. Diagramoje matoma, kad 2005 metais apklausoje dalyvavo krosnininkystės ir namų statybos puoselėtojai, tačiau 2019 metais apie šiuos amatus duomenų negauta. Meninių dekoratyvinių dirbinių ir suvenyrų gamyba diagramoje pavaizduota tik 2019 metų duomenimis. Tačiau 2005 metų apklausoje taip pat dalyvavo meninių dekoratyvinių dirbinių ir suvenyrų gamintojai. Tačiau apklaustųjų kiekis 2005 metų tyrime nėra įvardintas. Kaulo ir rago apdirbėjų 2005 metų tyrime nebuvo apklausta, todėl diagramoje matomas tik 2019 metais apklaustųjų skaičius. Taip pat 2005 metų tyrime atskirai nebuvo išskirta tekstilinis vijimas, pynimas ir rišimas. Tačiau ši sritis siejasi su 2005 metų tyrime esančia tautinio kostiumo sritimi, nes vijimu, pynimu ir rišimu užsiimantys amatininkai dažniausiai gamina juostas, kurios yra tautinio kostiumo dalis. Diagramoje pavaizduotas 2005 metų tyrime dalyvavusių tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų skaičius nėra tikslus. Realiai 2005 metų tyrime buvo apklausta didesnis skaičius tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų. Ši grafa atspindi tik faktiškai minimą skaičių, kuris buvo paminėtas 2005 metų tyrime. Skiltyse „Mėsos gaminių gamyba“, „Gėrimų gamyba“, „Pieno produktų gamyba“, „Šalto spaudimo sėmenų aliejaus gamyba“ ir „Bitininkystė“ yra aptarti tyrimo rezultatai, tačiau nėra paminėtas apklaustųjų skaičius. Todėl 2005 metais realus tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų apklausos skaičius yra didesnis, negu matoma diagramoje.

2019 metų tyrimo anketos buvo platinamos internetiniame puslapyje www.tautinispaveldas.lt esančiais amatininkų kontaktais, taip pat per Lietuvos tautodailininkų sąjungos skyrius, Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjungos narius ir Lietuvos amatų centrus. Taip pat klausimynas buvo paviėšintas internetinėje erdvėje ir platinamas per asmeninius kontaktus.

Jauniausias asmuo užpildęs klausimyną yra 17 metų, o vyriausias 72 m. Amžiaus vidurkis 52 m. Didžioji dalis amatininkų yra nuo 52 metų iki 67 m.

Užpildytos anketos buvo surūšiuotos pagal atskiras tradicinių amatų sritis ir rūšis, atsižvelgiant į 2005 metais atliktą tyrimą, dėl detalesnio palyginimo galimybės.

3. Tradicinių amatų apžvalga

3.1. Tekstilė: mezgimas ir nėrimas

Anketas užpildė 29 amatininkai iš Utenos (4 asm.), Raseinių rajono (2 asm.), Molėtų (1 asm.), Klaipėdos rajono (1 asm.), Klaipėdos (1 asm.), Jogvilų - Ukmergės rajonas (1 asm.),

Vilniaus (2 asm.), Anykščių rajono (1 asm.), Druskininkų (1 asm.), Ukmergės (1 asm.), Šiaulių (3 asm.), Dvaralio - Kretingos rajonas (1 asm.), Joniškio (1 asm.), Kauno (2 asm.), Kelmės (1 asm.), Sakiškių - Vilniaus rajonas (1 asm.), Radviliškio rajono (1 asm.), Radviliškio (1 asm.), Šilgalių - Stoniškių sen. (1 asm.), Alytaus (1 asm.). Vienas apklausoje dalyvavęs asmuo nenurodė savo gyvenamosios vietos.

Jauniausia mezgėja mezga adata. Jai 26 metai. Beja antra moteris mezganti adata taip pat jaunesnėje amžiaus kategorijoje. Jai 32 metai. Vidutinis šio amato atlikėjų amžius – 52 metai.

Apie pusę mezgėjų ir nėrėjų turi tautinio paveldo produkto sertifikatą (15 asmenų), taip pat 8 asmenys turi Lietuvos tautodailininkų sąjungos pažymėjimą. Po tris apklaustuosius pasisakė turintys meno kūrėjo statusą bei tradicinių amatų meistro pažymėjimą. Trys iš apklaustųjų neturi jokio pažymėjimo.

21 asmuo iš apklaustųjų turi aukštąjį išsilavinimą, 3 – profesinį, 1 – vidurinį. Kiti savo išsilavinimo nenurodė.

Asortimentas

Mezgimo ir nėrimo grupėje pagal anketinio tyrimo rezultatus populiariausia yra riešinių gamyba. Riešines mezgantys pasisakė net 12 asmenų. 5 apklaustieji paminėjo neriantys kepurėles. Kiti amatai: pirštinių mezgimas (paminėjo 4 asmenys), kojinių mezgimas (3 asmenys), austų rankšluosčių apnėrimas (3 asmenys), servetėlių nėrimas (3 asmenys). Po du asmenis pasisakė neriantys lovatieses bei mezgantys adata. Taip pat dar buvo paminėta palaidinių, suknelių, staltiesėlių nėrimas, nėriniai paklodėms ir nerti įsiuvai pagalvių užvalkalams.

Amato perėmimas

11 apklaustųjų teigia, kad mezgimo ir nėrimo išmoko iš šeimos narių, 9 mokėsi iš kitų (meistrų, amatininkų, seminarų ir mokymų metu), 4 mini mokymo įstaigas, 8 sakosi mokėsi savarankiškai. Kaip mokymosi šaltinis du kartus minima I. F. Juškienės knyga „Riešinės“ ir vikinginio periodo muziejus šiaurės Norvegijoje Lofotr vikingmuzeum (mezgimas adata). Pagal apklausos duomenis galime matyti, kad labai didelę įtaką mezgėjams ir nėrėjams darė šeimos nariai.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Didelių sunkumų įsigyjant dirbiniams reikalingų priemonių ir medžiagų mezgėjai ir nėrėjai neturi. Dauguma jų anketinėje apklausoje rašo nesusiduriantys su sunkumais. Kaip nedidelius sunkumus įvardija prastėjančią vilnionių siūlų kokybę ir spalvų pasirinkimą, aukštą lininių siūlų kainą ir riziką

perkant tiek vienus, tiek kitus siūlus internetu. Nesant galimybės apžiūrėti, pačiupinėti siūlų amatininkai rizikuoja įsigyti netolygiai suverptų, su mazgeliais siūlų, pastebi brangstančias siūlų kainas.

Kalbant apie gamybos apimtis nei vienas iš apklaustųjų nepamėno, kad tai būtų jų pagrindinis darbas. Visi dirba laisvalaikiu, todėl sunkiai įvardija gamybos apimtis. Minima, kad riešinių porą mezga nuo vienos dienos iki savaitės, pirštines 3-4 dienas, kojines 2-3 dienas. 7 asmenys savo dirbinių neparduoda, mezga ir neria tik savo reikmėms. 4 asmenys paminėjo, kad mėnesio bėgyje iš savo veiklos uždirba iki 100 eurų, 4 apklaustieji nenorėjo atsakyti į šį klausimą, o 1 asmuo per mėnesį uždirba nuo 100 iki 300 eurų. Visi kiti apklaustieji rinkosi variantą „Kita“. Keletas komentarų iš „Kita“ pasirinkimo:

- labai retai iki 50 eurų;
- nereguliarūs;
- nuo 70 iki 2000, priklauso nuo poreikio (dirba pagal užsakymus);
- būna, kad per mėnesį negauna jokių pajamų;
- iki 100 eurų per metus.

Taigi iš anketinio tyrimo rezultatų matome, kad mezgimas ir nėrimas yra daugiau laisvalaikio užsiėmimas, nei pragyvenimo šaltinis.

Didžioji dalis mezgėjų ir nėrėjų savo dirbinius realizuoja įvairiose mugėse folkloro švenčių, festivalių metu. Tokią realizaciją pažymėjo 18 apklaustųjų. 6 amatininkai pažymėjo, kad dirba pagal užsakymus. Kai kurie amatininkai gaminius gamina parodoms. Dalis jų išskirtinai tik šiuo tikslu. Parodas, kaip realizaciją paminėjo 5 apklaustieji. Taip pat 5 apklaustieji savo gaminius yra pristatę į fizines tautodailės prekių parduotuves. Po du asmenys pasisakė savo dirbinius dovanojantys, taip pat prekiaujantys internetu ar padedant pažįstamiems. Vienas asmuo pažymėjo, kad savo dirbiniais prekiauja edukacijų metu (pats veda edukacijas). Taip pat vienas amatininkas savo dirbinius naudoja kaip vedamų mokymų pavyzdžius. Dar trys amatininkai pažymėjo niekur nerealizuojantys savo gaminių. Taigi matome, kad pagrindinė realizacija vyksta mugių metu.

Dažniausiai apklaustieji minėjo savo dirbinius reklamuojantys internete. Tokį reklamos būdą pasirinko 13 amatininkų. Vienas iš jų turi savo elektroninį puslapį, 6 iš jų naudoja socialinį tinklą Facebook ir vienas iš jų socialinį tinklą Instagram. 8 apklaustieji kaip reklamavimo būdą mini parodas. 6 savo gaminių nereklamuoja. 4 asmenys reklamą suvokia kaip dalyvavimą mugėse, 3 asmenys savo dirbinius reklamuoja mokymuose, 2 apklaustieji mini šventes – nėra aišku, ar tai

parodos ar mugės formatas. 4 mini save reklamuojantys leidiniuose. Kalbant apie leidinius paminėta, kad 2 asmenys yra publikavę savo dirbinius knygoje, vienas išsileidęs lankstinuką ir vienas mini pasigaminęs vizitinių kortelių. Taip pat po vieną asmenį savireklama paminėjo kaip savo dirbinių pristatymą į parduotuvę, bei reklama „iš lūpų į lūpas“.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Apklausoje klausimyne buvo klausimų apie žinių ar įgūdžių stygių siekiant išsiaiškinti, kokių kompetencijų amatininkams trūksta.

7 apklaustieji nepageidavo jokių naujų žinių, 9 minėjo norintys daugiau įvairių profesinių žinių apie amato tobulinimą, amato kilmę, raidą, maziejinių pavyzdžių analizes, baltų raštus, ornamentiką, simboliką, tekstilės restauravimą. Tačiau didžioji dalis amatininkų norėtų turėti tam tikrų verslumo įgūdžių: 7 paminėjo norintys daugiau žinių apie reklamos galimybes, 6 apie projektų rašymą, taip pat norėtų įgyti kitokių vadybinių žinių, daugiau sužinoti apie mugių ir parodų organizavimą bei galimybes jose dalyvauti, norėtų pasimokyti, kaip vesti edukacijas ir net psichologinių mokymų.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visi apklausoje dalyvavę asmenys pažymėjo, kad užsiima įvairia šviečiamąja veikla: veda įvairius mokymus, tiek vaikams, tiek jaunuoliams, tiek suaugusiems. Taip pat veda edukacijas, demonstruoja amatą švenčių metu. Viena apklausoje dalyvavusi amatininkė pažymėjo, kad yra parengusi kelis trumpus rašytinius iliustruotus mokymus internetinėje erdvėje, kaip pasigaminti vieną ar kitą dirbinį. Dar viena pateikė minėjo, kad rašo knygas apie savo amatą. Ir tik viena amatininkė pažymėjo, kad savo amato yra išmokiusi savo dukras.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais atliktame tyrime buvo apklausta apie 23 mezgėjas ir nėrėjas. Taigi abiejuose tyrimuose buvo apklaustas panašus amatininkų skaičius. Remiantis 2005 metais atliktu tyrimu matome, kad yra pasikeitusi amatininko statuso situacija. Jeigu 2005 metais atliktame tyrime teigiama, kad dauguma mezgėjų ir nėrėjų dirba be jokio statuso, tai šiai dienai turime situaciją, kad tik 3 iš 29 apklaustųjų neturi jokio statuso. Nėrimo asortimentas labai panašus. Pagal 2005 metų tyrimo duomenis matome, kad didžioji dalis amatą perėmė iš šeimos. 2019 metų klausimynas taip pat rodo gana didelį procentą amato perėmimo iš šeimos ar giminės narių, tačiau ateityje situacija gali keistis, kadangi kalbant apie amato perdavimą tik viena amatininkė paminėjo amato išmokiusi savo dukras.

Tiek anksčiau, tiek dabar mezgimui ir nėrimui yra reikalingi vilnoniai ir lininiai siūlai. Abejuose tyrimuose matome, kad siūlus amatininkės įsigyja parduotuvėse. Tačiau pagal 2019 metų tyrimo duomenis jau populiarėja ir pirkimas internetu.

Problemos, su kuriomis susiduria amatininkės, nepakito: skundžiasi per brangiais siūlais ir per siaura pasiūla tiek dėl siūlo storumo, tiek dėl spalvos.

2005 metų apklausa rodo, kad buvo mezgama ir mašinomis, tačiau 2019 metų apklausoje tokio atsakymo nėra: mezgama virbalais, kauline adata ir nerinama vašeliu. Didelio dėmesio amatininkės darbo įrankiams neskyrė, nes dabartiniu metu nėra sudėtinga gauti darbui reikalingų įrankių.

Kaip ir anksčiau, taip ir dabar amatininkės dažniau dirbančios sau, laisvalaikiu, dovanoms ar parodoms, todėl dideli kiekiai dirbinių nėra pagaminami. 2005 metų tyrime teigiama, kad visais atvejais „mezgėjos vadybą organizuojasi pačios“. Situacija nepasikeitė.

2005 metais kelios mezgėjos teigė, kad joms šis amatas yra pagrindinis pajamų šaltinis. Pagal 2019 metų apklausos duomenis tokių amatininkių nėra. Pagal šiandieninę situaciją mezgimas ir nėrimas yra labiau laisvalaikio užsiėmimas.

Gaminių realizavimo tendencijos iš esmės nepakito: tai mugės, nedidelės amatininkų ir suvenyrų parduotuvės, individualūs užsakymai. Vienintelis pokytis, kuriuo dar nelabai aktyviai naudojasi amatininkės, tai prekyba internetu.

Reklamos tendencijos taip pat mažai pakito. Pagrindinėmis reklamos vietomis vis dar išlieka parodų ir prekybos vietos, tačiau 2019 jau matome ir daugiau ar mažiau pavykusius bandymus savo gaminius reklamuoti internete.

3.2. Tekstilė: siuvinėjimas

Anketas užpildė po vieną siuvinėtoją iš Kauno, Šiaulių, Joniškio, Radviliškio ir Molėtų. Iš viso 5 siuvinėtojos. Trys siuvinėtojos yra 58 metų ir dvi – 65 metų. Viena iš jų neturi jokio sertifikato. Visos siuvinėtojos turi aukštąjį išsilavinimą.

Asortimentas

Viena siuvinėtoja anketoje mini, kad siuvinėja paveikslus. Ji dažniausiai siuvinėja kryželiu. Kitos plačiau savo siuvinėjamų gaminių neaprašė. Iš bendro anketinio klausimyno galima matyti, kad siuvinėjama tautinio kostiumo drabužiai, namų dekoru detalės.

Amato perėmimas

Viena siuvinėtoja anketoje rašo, kad amata perėmė iš savo šeimos: močiutės, mamos, tetos. Taip pat daug mokėsi savarankiškai iš knygų ar video pamokų.

Kitos taip pat mokėsi amato savarankiškai naudodamos internete esančią informaciją. Trys iš jų dar mini įvairias ugdymo įstaigas.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Siuvinėtojos siūlus perka internetu tiek iš lietuviškų, tiek iš užsienio parduotuvių, taip pat perka fiziniuose parduotuvėse. Siuvinėjimui reikalingi įrankiai yra gana paprasti, todėl jų įsigijimas nesukelia jokių problemų. Taip pat siuvinėtojos neįvardijo jokių sunkumų kalbant apie dirbinių gamybą. Buvo vienas paminėjimas, kad sudėtinga su dirbinių realizacija, bet taip pat siuvinėtoja paaiškina, kad tai yra laikina, nes anketa pildyta karantino metu, kuomet buvo ribojami renginiai ir nevyko jokios mugės. Taigi iš esmės siuvinėtojos nesusiduria su dideliais sunkumais gaminant savo dirbinius.

Kalbant apie gamybos apimtis nei viena iš siuvinėtojų nedirba nuolat, nes tai nėra jų pragyvenimo šaltinis, todėl ir konkrečių darbo apimčių nenurodo. Dažniau gamina, jei turi užsakymų. Taip pat gamina laisvalaikiu. Šis amatas - tai siuvinėtojų savirealizacija. Dirbinius realizuoja tuomet, kai gauna užsakymus, arba sukaupta daugiau dirbinių pardavimui. Trys siuvinėtojos reklamuoja savo gaminius internete, tačiau nėra aišku, kaip vyksta reklama, kokiomis internetinėmis priemonėmis vyksta viešinimas. Taip pat prie savireklamos amatininkės priskiria dalyvavimą mugėse ar parodose. Viena iš jų rašo savo dirbinių nereklamuojanti niekur. Dar viena siuvinėtoja anketoje teigia, kad jokių pajamų realizuodama savo dirbinius negauna. Kitos dvi rašo, kad pajamų gauna tik tuomet, kai gauna individualų užsakymą. Viena amatininkė vidutiniškai per mėnesį gauna iki 100 eurų pajamų (gamina įvairius namų apyvokos daiktus). Viena gauna šiek tiek didesnes pajamas: nuo 300 iki 500 eurų. Tačiau tai nėra pajamos tik už siuvinėjimą. Ši amatininkė gamina tautinį kostiumą ir siuvinėjimas yra tik dalis darbo kuriant kostiumą. Tokios pajamos yra gaunamos bendrai parduodant gaminius, kuriuose siuvinėjimas yra tik dalis darbo.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Trys siuvinėtojos sako, kad žinių pakanka, pačios dalyvauja mokymuose, kurie joms įdomūs, geba susirasti informaciją. Dvi tyrimo dalyvės norėtų įgyti verslumo žinių: tai projektų rašymas, savireklamos galimybės, noras dalyvauti tarptautinėse mugėse.

Visos siuvinėtojos turi įvairių apdovanojimų, padėkų, garbės raštų.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

4 pateikėjos savo žinias perduoda įvairiais mokymais, edukacijomis, veda seminarus. Viena apklausos dalyvė specialiai tuo neužsiima, tačiau pažymėjo, kad perduoda žinias tuomet, kai kas nors klausia.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais buvo apklausta 15 siuvinėtojų iš įvairių Lietuvos vietovių. Dauguma jų turėjo Lietuvos tautodailininkų sąjungos pažymėjimus. 2019 metų apklausoje tik viena siuvinėtoja neturi jokio pažymėjimo, o kitos siuvinėtojos turi kartais net ne po vieną.

2005 metais siuvinėjimo asortimentas buvo platesnis. Buvo siuvinėjamos staltiesės, servetėlės, užuolaidos, prijuostės, skarelės, tradicinės bažnytinės vėliavos, vestuvinės suknelės, atvirukai, paveikslai. 2019 metų apklausoje išskirta tik paveikslai, tačiau minimi ir tautinio kostiumo drabužiai ar jų detalės (nedetalizuojama kokie), namų apyvokos daiktai (galimai staltiesės ar servetėlės), tačiau nėra minimos vėliavos, vestuvinės suknelės. Negalima vienareikšmiškai teigti, kad ši tradicija pakito, kadangi apklaustas ne itin gausus siuvinėtojų ratas, tačiau galimai šie dirbiniai eina užmarštin.

Siuvinėjimui reikalingus siūlus amatininkės vis dar perka fizinėse parduotuvėse, tačiau 2019 metais jau perkama ir internetu tiek Lietuvoje, tiek užsienio parduotuvėse.

Kaip ir anksčiau, taip ir dabar amatininkės pažymi, kad šis amatas nėra jų pagrindinis pragyvenimo šaltinis, todėl pajamos realizuojant gaminius nėra didelės ir stabilios.

Gaminių realizacija nuo 2005 metų nedaug pakito. Dažniausiai gaminiai vis dar realizuojami mugių metu ir gaminami pagal individualius užsakymus.

Nepakito ir pagrindiniai reklamavimo principai – tai mugės ir parodos, tačiau 2019 metais jau kalbama ir apie reklamavimą viešinant savo dirbinius internete.

Nuo 2005 metų nepakito ir papildomų žinių poreikis. Tai žinios apie verslumą.

2005 metų atlikto tyrimo duomenimis žinias apie savo amatą amatininkės perduodavo įvairių mokymų forma. Taip vyksta ir dabar.

3.3. Tekstilė: tautinio kostiumo gamyba

Gana nemažai apklausoje dalyvavusių amatininkų pažymėjo gaminantys tautinį kostiumą, tačiau didelė jų dalis gamina tik juostas, riešines, arba kitus tautinio kostiumo elementus. Todėl šioje skiltyje buvo pasirinktos nagrinėti tik dvi anketos, kadangi juostų pynėjos buvo priskirtos prie pynimo o riešinių ir kepurėlių mezgėjos ir nėrėjos prie mezgimo ir nėrimo. Taigi tautinio

kostiumo gamybai priskirtos tik dvi amatininkės, kurios ne tik gamina tautinio kostiumo elementus, tačiau ir pačios audžia ir/ar siuva.

Tautinio kostiumo gamintojos yra iš Vilkaviškio ir Kauno miestų, 59 ir 58 metų amžiaus. Abi turi tiek tautinio paveldo sertifikatus, tiek tradicinių amatų meistro pažymėjimus. Abi įgijusiosi aukštąjį išsilavinimą.

Asortimentas

Abi amatininkės audžia audinius Lietuvos etnografinių regionų tautiniams kostiumams, jų dalims, audžia juostas, krepšius ir pan.

Amato perėmimas

Viena iš tautinio kostiumo gamintojų sako, kad amatą perėmė iš mamos bei kitų audėjų. Kita savo amato žinių kilmę priskiria Šiaulių pedagoginiam institutui, taip pat sakosi besidominti pati, lankanti muziejų fondus.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Verpalus iš vilnos, medvilnės ir lino siūlus bei audinius abi tautinio kostiumo gamintojos įsigyja audimo įmonėse, parduotuvėse, dalį audinių nusiaudžia pačios. Viena jų teigia nesusidurianti su sunkumais įsigyjant dirbinių gaminimui reikalingas medžiagas, kita kaip sunkumą mini laiko stoką ir ribotus finansinius išteklius. Savo dirbiniams gaminti abi naudoja audimo stakles (viena iš jų turi senas, kurių priedus įsigijo iš Lietuvos kaimo žmonių). Kitus įrankius audėjos perka parduotuvėse. Senas stakles turinti amatininkė teigia, kad ilgai trunka paieška susirasti reikiamų priemonių produktų gaminimui. Kita – su sunkumais nesusiduria. Kalbant apie dirbinių gamybos sunkumus amatininkių nuomonės taip pat išsiskiria: viena jų su sunkumais neusiduria, kita mini ilgai trunkantį laiką, kurį atima pasiruošimo procesas: metimas, rietimas, siūlų suvėrimas į nyteles. Nei vienai iš dviejų tai nėra pagrindinis darbas. Kaip pavyzdį, kalbant apie darbų apimtį, viena mini, kad galima nuausti nuo 20 cm iki 100 cm audinio per dieną. Bandydamos įvertinti savo per mėnesį iš šios veiklos gaunamas pajamas amatininkės „skaičiuoja“ panašiai. Viena iš jų sakosi gaunanti pajamų vidutiniškai nuo 300 iki 500 eurų per mėnesį, o kita amatininkė sakosi, kad sudėtinga išvesti vidurkį, kadangi pajamos nėra stabilios, bet jis galėtų svyruoti iki 500 eurų. Lyginant su kitais tekstilės gaminiais matome, kad pajamos už tautinio kostiumo gamybą yra didesnės, bet tai susiję su tautinio kostiumo kaina.

Abi amatininkės dirba pagal užsakymus. Viena jų mini, kad turi centralizuotų užsakymų, kuomet kostiumus reikia pagaminti kultūros centrų kolektyvams. Taip pat viena iš jų mini ir muges.

Mugėse dalyvaujanti amatininkė savo gaminius reklamuoja internetinėje parduotuvėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje. Ji norėtų gauti žinių apie projektų rašymą. Savo anketoje audėja pažymi, kad 2018 metais yra laimėjusi konkurse – parodoje „Aukso vainikas“ I-ąją vietą. Taip pat turi ir kitų laimėjimų.

Kita amatininkė savo gaminių nereklamuoja ir jai pankanka turimų žinių. Jokiuose konkursuose nedalyvauja ir apdovanojimų neturi.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Viena iš apklausos dalyvių paminėjo, kad jai žinių pakanka, tačiau antra tautinio kostiumo gamintoja norėtų įgyti daugiau profesinių žinių visose srityse (tiek reikalingų audimo tobulinimui, tiek gilinant žinias apie regioninius kostiumų ypatumus).

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Viena iš amatininkių tęsia tradiciją iš kartos į kartą. Pati amato mokėsi iš savo šeimos, o dabar išmokė austi dukrą, marčią, giminaite ir pažįstamą mokytoją. Ji taip pat veda įvairaus pobūdžio mokymus apie šį amatą, demonstruoja amatą mugėse. Kita amatininkė nededa tiek pastangų perduoti savo žinias, tačiau besidomintiems parodo gamtinimo procesą ir papasakoja.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metų apklausoje buvo apklaustos 5 tradicinio kostiumo gamtintojos, o 2019 – dvi. Todėl sunku lyginti duomenis, kadangi maža apklaustųjų imtis. Tačiau problematika išlikusi panaši. Reikia skirti nemažai laiko, norint surasti tinkamų siūlų. 2005 metų apklausoje buvo minėta, kad sudėtinga gauti audinių, tačiau 2019 metais apklaustos tradicinio kostiumo gamtintojos šios problematikos nepažymėjo. Galimai ją išsprendžia ausdamos pačios ir žinoma turi įtakos tai, kad dabar yra nesudėtinga užsisakyti prekių internetu.

3.4. Tekstilė: lėlių ir žaislų gaminimas

Apklaustos 2 lėlių ir žaislų gamtintojos iš Balčių -Šilutės r. ir Sakiškių - Vilniaus r. Lėlių ir žaislų gamtintojoms 57 ir 67 metai. Abi amatininkės priklauso Lietuvos tautodailinikų sąjungai. Išsilavinimas profesinis ir aukštasis.

Asortimentas

Įvairūs žaislai.

Amato perėmimas

Abi amatą perėmė iš tėvų, močiutės.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Savo gaminiams naudoja siūlus, odą, tekstilę, akmenį, karoliukus, paukščių kaulus. Dirbiniams reikalingų medžiagų įsigyja parduotuvėse, naudoja atraižas, todėl su sunkumais įsigyjant reikalingų medžiagų nesusiduria. Dirbinių gamyboje naudoja virbalus, reples, vašelius, adatas, todėl nekyla problemų įsigyjant dirbinių gamyboje naudojamus įrankius. Dirbiniai gaminami laisvalaikiu - sunku pasakyti kiek laiko tam sugaištama. Kalbant apie iš veiklos gaunamas pajamas abi amatininkės klausimyne pasirinko laukelį „Kita“, nes pajamos yra nestabilios ir nedidelės. Dirbinius realizuoja mugėse ir amatininkų parduotuvėse. Viena iš amatininkų savo gaminius reklamuoja savo internetinėje svetainėje, kita naudoja socialinio tinklo Facebook profilį. Norėtų mokymų apie reklamą, projektų rašymą, edukacijų vedimą. Turi nedidelių apdovanojimų.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Abi lėlininkės pažymėjo, kad norėtų tobulinti savo kvalifikaciją. Viena minėjo norinti įgyti daugiau žinių apie reklamą, bei kaip bendradarbiauti su užsienio šalimis, kaip dalyvauti užsienio mugėse. Kita norėjo pagilinti žinias projektų rašyme.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Abi amatininkės veda edukacijas.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais buvo apklausta daugiau negu 8 lėlių ir žaislų gamintojai. Deja 2019 metais – tik dvi, todėl sudėtinga lyginti rezultatus. Abiejų tyrimų metu matoma, kad savo dirbinius amatininkės realizuoja mugėse ir suvenyrų parduotuvėse. Nuo 2005 nepasikeitęs poreikis nuo gauti daugiau žinių apie projektų teikimą ir įgyvendinimą.

3.5. Tekstilė: audimas

Apklausoje dalyvavo 13 audėjų iš Rokiškio, Šiaulių (2 asm.), Vilkaviškio, Radviliškio (2 asm.), Druskininkų, Raseinių r., Klaipėdos, Kėdainių r., Kauno, Kretingos r., Vilniaus.

Dvi audėjos yra 26 metų. Tai pačios jauniausios tyrimo apklausoje dalyvavusios audėjos. Vyriausiajai audėjai yra 61 metai. Audėjų amžiaus vidurkis 48 m.

Visos audėjos turi įgijusias aukštąjį išsilavinimą. 8 iš jų yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos narės, 1 – asociacijos „Tautiniai drabužiai“ narė, likusios 4 nepriklauso jokioms organizacijoms. Viena iš 4 turi tautinio paveldo sertifikatą, kita – planuoja įsigyti.

Asortimentas

Archeologiniai geležies amžiaus vilnoniai audiniai, audiniai tautiniam kostiumui, interjeriniai audiniai, rankšluosčiai, juostos, staltiesės, takeliai.

Amato perėmimas

Dvi jauniausios tyrimo dalyvės austi mokėsi mokslo įstaigose (VDA tekstilės studijos ir vikinginio periodo muziejus šiaurės Norvegijoje), kitos audėjos amato išmoko tiesiogiai iš mamų ir močiukių.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Audimui amatininkės naudoja vilnonius siūlus (juos perka parduotuvėse, karšyklose, iš privačių asmenų), taip pat medvilnės ir lino siūlus. Viena iš audėjų paminėjo ir tai, kad siūlus perka internetu.

Tik dvi audėjos sakosi nepatiriančios sunkumų įsigyjant medžiagas dirbinių gamybai. Kitos kalba apie finansinius sunkumus: pabrango lininiai siūlai, kad pigiau pirkti dideliais kiekiais, tačiau tiek nesunaudoja, tad pirkti mažesniais kiekiais – brangu. Trys audėjos kalbėdamos apie sunkumus finansinių sunkumų nemini, tačiau skundžiasi pasiūla, skundžiasi, kad reikia sugaišti daug laiko beišskant norimos spalvos ar storio siūlą.

Dvi audėjos naudoja juostų audimo rėmelį. Vienai rėmelį pagamino vyras pagal senovinį pavyzdį, kitai – pažįstamas stalius. Likusios 9 audėjos audžia staklėmis, 4 iš jų įsigijos senas stakles iš buvusių audėjų ar jų giminaičių, kitos 5 stakles dirbinosi pagal užsakymą „įvairiais kanalais“. Kol audėjos turi veikiančias stakles - jokių sunkumų dėl gamybai reikalingų įrankių nekyla, tačiau susidėvėjus vienai ar kitai daliai sudėtinga gauti reikiamų dalių, nes beveik niekas tokių dalykų nebegamina. Reikia surasti pažįstamą stalių ir prašyti, kad pagamintų reikiamą įrangą, tačiau tai užtrunka, kadangi staliai įprastai tuo neužsiima. 5 audėjos kalba apie gamybinės vietos problemas. Dauguma jų savo gyvenamosiose patalpose negali įtalpinti staklių. To pasekoje audžia kitur. Kartais pačios bando išsinuomoti vietą dirbtuvėms, bet nuomos kainos yra per didelės.

Audėjos nurodo, kad audžia laisvalaikiu, arba pagal susiformavusią paklausą konkrečiam laikotarpiui, todėl dauguma jų nenurodo jokių gamybos apimčių.

4 audėjos uždirba iki 100 eurų per mėnesį, ir tik viena nurodė daugiau - nuo 100 iki 300 eurų. Dar viena nurodė negaunanti jokių pajamų. Savo dirbiniais ji neprekiauja. O kitos savo pajamų nenurodė. Pagamintus dirbinius visos audėjos realizuoja mugėse, jaunesnės dar naudoja internetines parduotuves, dvi jų prekiauja tarptautinėje prekybos platformoje www.etsy.com

Dvi audėjos savo dirbinius reklamuoja mugėse ir parodose, visos kitos naudojasi internetu. Kelios iš jų savo dirbinius viešina net ir tarptautinėse interneto svetainėse.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Kelios audėjos norėtų įgyti daugiau profesnių žinių, tačiau kokių – nedetalizuoja. Kitos mini projektų rašymo įgūdžių stiprinimą, žinias apie reklamą, verslumą, mažų įmonių plėtrą.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visos audėjos veda įvairaus pobūdžio mokymus, dvi iš jų taip pat austi išmokė ir savo vaikus.

Palyginimas su 2005 metais

Lyginant su 2005 metų apklausos duomenimis matoma, kad pasikeitė audėjų išsilavinimas. 2005 metais buvo audėjų įgijusių nebaigtą pagrindinį išsilavinimą ir reta turėjo aukštąjį, o pagal 2019 metų apklausos duomenis visos audėjos turi įgijusias aukštąjį išsilavinimą.

Iš asortimento pasitraukė gobelenai. Galbūt yra dar juos audžiančių, bet tyrimo dalyvės šito nepaminėjo.

Vis dar nemaža dalis audėjų šį amatą perėmė iš šeimos.

Problemos dėl audimui naudojamų siūlų vis dar tos pačios, kaip ir dėl staklių gamybos – nėra kas gamina nei pačias stakles, nei audimui su staklėmis reikalingus priedus.

Anksčiau audėjos daug aiškiau nurodė savo gamybos apimtį ir pajamas, dabar tai labiau savirelizacija, todėl gaminių kiekio audėjos neskaičiuoja.

Kalbant apie reklamą aktyviai naudojamas internetas. Jaunesnės audėjos savo gaminius realizuoja net tarptautinėje rinkoje, tačiau lyginant darbų apimtį matoma, kad dabar gaminių pagaminama mažiau.

Taip pat pasikeitė ir žinių perdavimo modelis. Pagal 2005 metų tyrimo duomenis matoma, kad audėjos savo žinias dažnai perduoda šeimos nariams arba pavienėms mokinėms. O 2019 metų duomenimis visos audėjos rengia viešus mokymus, edukacijas, moko vaikus amatų centruose ir pan. Tik 2 audėjos savo amato išmokė savo artimuosius.

Kaip ir anksčiau, taip ir dabar didžioji dalis audėjų yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos narės. Dauguma turi įvairių didesnės ar mažesnės reikšmės apdovanojimų, o 2005 metų tyrimo duomenimis, audėjos buvo gausiausiai apdovanotos, lyginant su kitomis tautodailės šakomis.

3.6. Tekstilė: vijimas, pynimas, rišimas

Apklausoje dalyvavo 18 amatininkų iš Šilutės rajono, Makniūnų - Alytaus r., Kėdainių rajono, Utenos (2 asm.), Kaišiadorių, Naujosios Akmenės, Vilniaus rajono, Kauno (2 asm.), Radviliškio rajono, Vilniaus (2 asm.), Radviliškio, Vabalninko - Biržų r., Jonavos, Klaipėdos ir Pagėgių savivaldybės.

Apklaustųjų amžius nuo 17 metų iki 67 metų. Amžiaus vidurkis 50 metų. Tačiau yra nemaža dalis ir jaunesnių amatininkų nuo 26 iki 32 metų.

Visi amatininkai turi įgiję aukštąjį išsilavinimą, išskyrus 17-metę merginą, kuri šiuo metu dar mokosi vidurinėje mokykloje.

6 tekstiliniu pynimu užsiimantys asmenys nepriklauso jokiai organizacijai. Visi jie iš jaunesnių, išskyrus vieną 62 metų moterį. Kiti priklauso įvairioms organizacijoms. Dauguma – Lietuvos tautodailininkų sąjungai.

Asortimentas

Vytinės ir pintinės juostos (eglinis, kryžminis pynimo būdas), virvelės.

Amato perėmimas

Juostas gaminantys amatininkai dažniausiai amato mokėsi pas kitus meistrus (tai paminėjo 6 asmenys). Minima Aldona Janelionienė, Asta Vandytė, Jonavos krašto muziejaus etnologė Rasa Lybienė. 5 amatininkai amatą perėmė tiesiogiai iš savo šeimos narių – mamų ir močiūčių. 4 amatininkai sako išmokę per įvairius mokymus, vėliau žinias tobulinę patys. Viena iš jų pažymi, kad mokėsi jaunimo stovykloje ir nuo to laiko juostas gamina pati ir savarankiškai tobulina savo žinias. Savarankiškai informacijos amatininkai ieško muziejų fonduose (2 asmenys), internete (3 asmenys), literatūroje (2 asmenys), (minima ir Astos Vandytės knyga „Pintinės juostos“, tačiau tokio leidinio nėra. Tikėtina kad, apklausos dalyvė mini Astos Vandytės 1996 metais išleistą leidinį „Juostos“ arba Matildos Teresės Juškienės 2009 metų leidinį „Pintinės juostos“). Įdomu tai, kad 17-metė juostų gamintoja gaminti juostas išmoko tik interneto pagalba. Tai rodo, kad jaunajai kartai toks mokymo modelis yra gana paveikus. 3 juostų gamintojai šio amato mokėsi mokslo įstaigose (Studijos institute, Šiaulių pedagoginis institutas, VDA tekstilės studijos).

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Savo gamybai juostų gamintojai dažniausiai naudoja vilnonius siūlus, rečiau pusvilnonius, liną. Viena juostų pynėja paminėjo medvilninius siūlus. Taip pat juostų pynėjai naudoja kaladėles (1 pynėja paminėjo, kad kaladėles perka tarptautinėje prekybinėje platformoje www.etsy.com). Viena paminėjo ir augalus, kuriuos augina pati arba siunčiasi iš užsienio ir jais pati dažo siūlus.

Siūlus apklaustieji dažniausiai perka parduotuvėse (8 asmenys), rečiau mugėse (3 asmenys), iš vietinių gamintojų – linas iš Biržų, vilna iš Raseinių rajono (1 asmuo), internetu (2 asmenys), iš sertifikuotos įmonės (1 asmuo), turi įsigiję Lentvario kiliminių siūlų, kurių pavyko įsigyti iš senųjų Dailės kombinato meistrų (1 asmuo), iš Teksrenos verpalų (1 asmuo), pigių rūbų parduotuvėse (1 asmuo).

Juostų gamintoja dažanti siūlus pati nesusiduria su jokiais sunkumais dėl tinkamų siūlų įsigijimo. Perka siūlus iš verpėjų reikiamo storio ir nusidažo juos norima spalva. 2 amatinikai siūlus perka iš siūlų dažytojų. Tuomet irgi nekyla sunkumų, nes iš anksto sutaria, kokio storio siūlą nudažyti pageidaujama spalva. Kiti įvardija, kad sunku gauti reikiamo storio siūlo, reikiamų spalvų ir kokybės (aktualu tvirtumas, pūkavimasis). Daugiau juostų gamintojų sako, kad siūlai gan brangi žaliava (7 asmenys). Didelė dalis jų žino apie galimybę įsigyti reikiamos kokybės, storio ir spalvos siūlų iš dažytojų, tačiau jiems per didelė tokių siūlų kaina. Didžiųjų prekybos centrų pasiūla dažniausiai netinkama, o specializuotose parduotuvėse sunku rasti 100 proc. vilnos. Dažnai juostų gamintojai neranda tinkamo atspalvio siūlo. Viena siūlų gamintoja sakosi nepatirianti jokių sunkumų, nes verslininkė pati pasirūpina siūlais. Pasigilinus paaiškėjo, kad amatininkė bendradarbiauja su vietos verslininke ir tik gamina juostas, o žaliavomis ir realizacija nesirūpina. Tai geras pavyzdys kitiems gamintojams.

Juostų gamybai specifinių įrankių nereikia, išskyrus medines kaladėles, tačiau dėl jų įsigijimo juostų gamintojams nekyla sunkumų. Kai kurie kaladėles tiesiog nusiperka, kitiems pagamina artimieji ar pažįstami medžio meistrai.

12 juostų gamintojų sakosi neturintys jokių sunkumų gaminant juostas. Viena iš gamintojų skundžiasi, kad audimas reikalauja daug laiko sąnaudų ir norint atkurti sudėtingesnę raštą reikia austi mėnesį, bet tuomet stringa įprastinė veikla, todėl būtų puiku, kad kas nors galėtų „sponsoriauti“, kol yra atkuriamas raštas. 2 amatininkės kalba apie darbinio ploto trūkumą, nes nėra patogų amatu užsiimti namie. Viena norėtų įsikurti edukacinę erdvę, eksponuoti savo gaminius, patogiai susidėti žaliavas ir darbo įrankius. Kitai reikalinga patalpa dažymui, speciali

didesnė kriauklė dažytos vilnos plovimui, viryklė, ant kurios būtų galima patogiai virti didelius puodus su augaliniais dažais, taip pat reikia erdvės siūlų džiovinimui.

Viena juostų gamintoja mini praktikos trūkumą, o dar viena skundžiasi laiko stoka.

8 juostų gamintojai neįvardijo gamybos apimčių, nes juostas gamina laisvalaikiu arba kai turi užsakymų ir nelaiko to pagrindiniu savo užsiėmimu. Kiti įvardija įvairiai: juosta per 1-2 dienas, 3 darbo dienas, 3-4 dienas, 5-6 savaites. Viskas priklauso nuo to, kiek laiko per dieną skiria juostų gamybai.

7 amatininkai iš juostų gamybos jokių pajamų negauna. 2 gauna iki 100 eurų per mėnesį. 1 nuo 300 iki 500 eurų per mėnesį. Kiti pasirinko atsakymą „Kita“, kurį komentuoja įvairiai:

- Prieš Kalėdas ar Velykas per mėnesį gali būti apie 400 eurų, tačiau kiti mėnesiai tušti;
- Tik vienkartiniai pardavimo atvejai vasarą per festivalius;
- Apytikriai lygus vidutiniam atlyginimui Lietuvoje;
- Minimumą;
- Labai mažos;
- Per metus 200-500 eurų;
- Labai svyruoja, kartais mažiau negu 50 eurų per mėnesį, o kartais daugiau nei 400 eurų.

Savo pagamintus gaminius amatininkai realizuoja įvairiai, Didžioji dalis įvairiose mugėse (7 asmenys) ir pagal individualius užsakymus (7 asmenys), pagamina tik parodoms (3 asmenys), prekiauja internetinėje erdvėje (3 asmenys), prekiauja tarptautinėje internetinėje prekybos svetainėje (2 asmenys), fizinėje parduotuvėje (2 asmenys), pagamina tik demonstravimui edukacijų metu (1 asmuo), dovanoja (1 asmuo), gamina tik savo reikmėm, puošia drabužius (1 asmuo).

Juostų gamintojai savo dirbinius reklamuoja įvairiai. Populiariausia savireklamos vieta yra socialinis tinklas Facebook. Juo naudojasi 6 juostų gamintojai. Sekantis pagal populiarumą būdas – socialinis tinklas Instagram (4 asmenys). Šie du būdai labiau priimtini jaunesniems juostų gamintojams. Taip pat amatininkai reklamuojasi dalyvaudami parodose (4 asmenys), demonstruojant amatus renginių metu (3 asmenys). 2 juostų gamintojai savo gaminių nereklamuoja visai. 1 gamintoja turi išsileidusi lankstinuką ir pasigaminusi vizitinių kortelių. Taip pat viena iš jaunesnių turi ir savo asmeninį internetinį puslapį.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

6 amatininkai sako, kad jiems nereikia jokių papildomų žinių, tačiau beveik tiek pat norėtų išmokti rašyti projektus (5 asmenys). 4 juostų gamintojai norėtų patobulinti įgūdžius profesinėje srityje. Taip pat po vieną pasisakė, kad domintų įstatyminė bazė (pvz.: kuo skiriasi verslo liudijimas ir individuali veikla, mokestinės lengvatos ir kt.), taip pat kaip vesti edukacijas, kaip dirbti su reklama, norėtų įgyti verslumo skatinimo įgūdžių, taip pat sužinoti apie mažų įmonių plėtrą, bei pasimokyti, kaip juostas pritaikyti šiandieninėje vartosenoje.

6 iš visų apklausoje dalyvavusių juostų gamintojų nėra gavę jokių apdovanojimų, likusieji turi padėkų, garbės raštų ir reikšmingesnių diplomų.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

3 juostų gamintojai pažymėjo nesidalinantys žiniomis. Tačiau yra nesutapimų, nes viena iš jų yra paminėta šioje apklausoje, kaip amatininkė iš kurios kiti juostų gamintojai išmoko šio amato. Gal būt tai savo indėlio nesureikšminimas. Visi kiti juostų gamintojai rengia mokymus, seminarus, edukacijas, demonstruoja amatus renginiuose ir kitaip dalinasi savo žiniomis.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metų tyrime nebuvo atskirai išskirta juostų vijimas, pynimas ir rišimas. Šis amatas aptartas bendrai prie audimo amato, todėl negalima išskirti, kas buvo aktualu išskirtinai juostų audėjoms. Problematiką galima palyginti tik dėl siūlų įsigijimo, nes ji bendra tiek juostų gamintojams, tiek audėjams.

3.7. Juvelyrinių dirbinių gamyba

Buvo apklausti 6 amatininkai iš Utenos, Kretingos, Vilniaus (2 asm.), Alytaus ir Akmenės. Amatininkų amžiaus vidurkis 49 metai.

Vienas iš amatininkų yra įgijęs vidurinę išsilavinimą, visi kiti – aukštąjį. Visi turi po vieną ar kelis sertifikatus ar pažymėjimus.

Asortimentas

Stiklo karoliukų gamyba (archeologinė rekonstrukcija), kaulo ir rago papuošalai, istoriniai LDK papuošalai, tautinio ir archeologinio kostiumų aksesuarų gamyba, stilizuoti baltiški juvelyriniai papuošalai, papuošalai iš gintaro, apyrankės, pakabukai, amuletai.

Amato perėmimas

Viena amatininkė anketoje rašo: „Gintaro apdirbimo paslapčių perėmiau iš savo vyro Rimo Bričkaus, kuris žinias gavo iš savo dėdės Antano Steinės (gim. 1923-01-22) gyvenusio Giruliuose.

Vyro dėdė buvo pažįstamas su gintaro meistrais iš Palangos. Tai Pranas Pesanka bei jo sesuo Genutė Pesankaitė – Padleckienė“. Šiuo atveju matome gražų tradicijos perėmimą iš kartos į kartą.

Viena juvelyrė mini, kad amato mokėsi Paryžiaus universiteto taikomojo dizaino fakultete, kita amatininkė – Alytaus Dailiųjų amatų mokykloje. Dar vienas amatininkas – Vilniaus dailės akademijoje, Florencijos amatų mokymo centre Italijoje, iš meistro Leonardo Chilleri. Taigi dalis juvelyrų yra baigę savo amatai labai artimus mokslus. Svarstytinas klausimas ar šie asmenys gali būti priskiriami savamoksliamas tautodailininkams ar jau yra profesionalai, nes yra baigę atitinkamus mokslus. Tačiau net ir baigę su amatu susijusius mokslus mokymo įstaigose asmenys turi tautodailininko pažymėjimus.

Vienas asmuo, nenurodęs savo vardo bei pavardės sako, kad amato kilmė yra archeologinė rekonstrukcija.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Stiklo karoliukams gaminti reikalingą stiklą amatininkė siunčiasi iš užsienio. Ji skundžiasi, kad didelė stiklo kaina.

Kaulo ir rago dirbiniams reikalingas medžiagas amatininkai taip pat siunčiasi internetu bei gauna iš draugų ir pažįstamų, taip pat galima kaulo ir rago surasti miške.

Papuošalams reikalingo žalvario ar tauriųjų metalų (sidabro, aukso), juvelyras įsigyja iš tiekėjų Lenkijoje.

Didesnių sunkumų įsigyti darbui reikalingų medžiagų juvelyrai nepatiria. Anketoje yra užfiksuota ir trumpalaikė problema, kuomet dėl įvesto karantino juvelyrai negali išvykti į užsienį nusipirkti reikiamų medžiagų, nes internetu perkant prekes jos nevisuomet atitinka prekės aprašą. Tačiau esant ribotam migravimui tarp valstybių juvelyrai neturi galimybės išvykti, todėl tenka siųstis internetu.

Gaminant dirbinius iš gintaro viena juvelyrė naudoja AVALON stakles (Lenkija). Ji sako, kad nėra lengva įsigyti darbui reikalingų įrankių, nes jų tiesiog arba nėra, arba kainuoja brangiai. Taip pat pamini, kad yra nepatikimi elektros prietaisai ir jų gedimai gali sudaryti didelių sunkumų.

Kiti juvelyrai taip pat mini aukštas įrankių kainas. Vienas jų sako dirbantis jau apie 20 metų, todėl visus reikiamus įrankius yra įsigijęs. O štai gaminant stiklo karoliukus dėl sudėtingo proceso atsiranda daug broko, kuris taip pat kelia savikainą.

Taigi apibendrintai – juvelyrai pagrinde susiduria su finansiniais iššūkiais norėdami gaminti savo dirbinius.

Stiklo karoliukus gaminanti juvelyrė sako, kad per dieną galima pagaminti iki 100 vienetų karoliukų, tačiau tai nėra pagrindinė veikla, todėl gamyba nėra nuolatinė. Kiti juvelyrėi taip pat nelabai galėjo įvardinti gamybos apimčių, nes dirba pagal užsakymus ir darbo tempas priklauso nuo to, kokios yra veiklos.

Vienas juvelyrų pažymėjo, kad per mėnesį iš savo veiklos gauna nuo 100 iki 300 eurų pajamų. Kitas juvelyras per mėnesį gauna nuo 300 iki 500 eurų pajamų. Du juvelyrėi nenorėjo atsakyti į šį klausimą, o vienas pažymėjo, kad per mėnesį gauna daugiau negu 1000 eurų pajamų.

Savo gaminius juvelyrėi realizuoja mugėse, galerijose, prekiauja internetu. Savo dirbiniams populiarinti juvelyrėi pasitelkia internetinę erdvę.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Du juvelyrėi pažymėjo, kad norėtų dar gilinti profesines žinias. Kiti norėtų pagerinti verslumo įgūdžius, sužinoti daugiau apie projektų rašymą.

4 amatininkai nurodė neturintys jokių apdovanojimų, vienas amatininkas turi apdovanojimų iš tarptautinių konkursinių parodų, bei viena juvelyrė taip pat nurodė turinti apdovanojimų iš regioninės konkursinės parodos „Aukso vainikas“. Tačiau nei vienas jų apdovanojimų nesureikšmina.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

4 juvelyrėi nurodo rengiantys įvairaus pobūdžio mokymus ir edukacijas, tačiau nedetalizuoja.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais buvo apklausta 13 juvelyrų. Sulyginus abu tyrimus matoma, kad pagerėjo juvelyrų išsilavinimas. Didžioji dalis jų turi aukštąjį išsilavinimą.

Gaminamas asortimentas per daug neišsiskiria. Gintaro papuošalų gamintojai vis dar tęsia tradiciją amatą perimti tiesiogiai iš artimųjų, o archeologinių papuošalų gamybos įgūdžių juvelyrėi tiek anksčiau, tiek dabar sėmėsi iš mokslinių šaltinių ir užsienio praktikų.

Anksčiau didžiąją dalį žaliavų juvelyrėi bandydavo gauti Lietuvoje metalo supirktuvėse, turguje, per skelbimus ir pan. 2005 metais tik vienas juvelyras sakėsi žaliavą perkąs užsienyje. Dabar tai yra gana įprasta praktika. 2005 metais nemaža dalis juvelyrų minėjo, kad būtų naudinga, jei kas nors užsiimtų gaminių realizavimu, tačiau paskutiniaisiais duomenimis juvelyrėi patys patobulėję gaminių realizavimo klausimu: moka prekiauti internetu, kaip ir seniau gaminius realizuoja mugėse arba gamina pagal individualius užsakymus.

3.8. Odos dirbinių gamyba

Apklausoje trys amatininkai pažymėjo dirbantys su oda, tačiau vienoje iš trijų anketų kalbant išsamiau apie amatą didelis dėmesys buvo skirtas kitiems amatams, o apie odą nekalbėta. Todėl ši anketa odos dirbinių gamybos skyriuje nebus nagrinėjama.

Taigi savo amatą pristatė du odininkai iš Vilniaus ir Akmenės 32 ir 60 metų amžiaus. Abu turintys aukštąjį išsilavinimą.

Vienas iš jų turi tautodailės pažymėjimą, antras – tautinio paveldo.

Asortimentas

Suvenyrai iš odos, knygų dekoravimas oda, odiniai kapšai bei istorinės odos rekonstrukcija (baltiškojo laikotarpio diržai ir pan.).

Amato perėmimas

Su istorine rekonstrukcija dirbantis amatininkas yra savamokslis, amatą perėmęs iš vyresnių kolegų.

Odinių suvenyrų ir knygų dekoravimo oda odininkė mokėsi Paryžiaus universiteto taikomojo dizaino fakultete.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Su rekonstrukcine odininkyste dirbantis amatininkas odą dažniausiai perka rekonstrukcinių festivalių metu iš taip pat istorine rekonstrukcija užsiimančių odos išdirbėjų. Gaminant kapšus ar kitus dirbinius detalėms reikalinga rago arba kaulo. Didžioji dalis rago ir kaulo neperkama, o tiesiog randama gamtoje paties meistro arba padovanoja kiti radusieji.

Odą suvenyrams ir knygoms odininkė perka iš Kinijos, Turkijos, Italijos.

Abu odininkai įvardija tą patį sunkumą dėl odos gavimo. Tai didelis atstumas, kurį tenka nuvažiuoti norint nusipirkti odos, nepastovus tiekimas. Internetu pirkti rizikinga, nes negali apžiūrėti, ir nuspręsti ar oda bus tinkama darbams.

Savo dirbiniams gaminti reikiamus įrankius meistrai turi. Todėl dabar nejaučia jokių sunkumų dėl įrankių įsigijimo.

Amatininkai taip pat nesusiduria ir su sunkumais gaminant gaminius. Tik trumpai pažymi, kad vienetiniai dirbiniai gaminami rankomis, todėl ilgai užtrunka gamyba.

Gamybos apimčių odininkai neįvardija, nes tai kūrybinis darbas ir jo trukmė priklauso nuo nusiteikimo.

Vidutiniškai per mėnesį gaunamų pajamų odininkai aiškiai neįvardijo. Suvenyrus ir knygų dekorą gaminanti amatininkė pažymėjo, kad nuo karantino pradžios negauna jokių pajamų, o istorine rekonstrukcija užsiimantis amatininkas sako, kad per mėnesį gali negauti jokių pajamų arba gauti iki 300 eurų. Abiejų odininkų pajamos yra labai nepastovios. Tai nėra jų pragyvenimo šaltinis.

Savo dirbinius abu odininkai realizuoja per šventes, kuriose yra organizuojamos mugės. Jaunesnis amatininkas pažymi taip pat vykdomą prekybą internetu. Jis taip pat turi ir asmeninių užsakymų.

Reklamos laukui abu odininkai naudoja internetinę erdvę. Jaunesnis amatininkas tam naudoja ir socialinį tinklą Instagram. Ši tendencija tarp jaunesnių amatininkų pastebima ir kitų amatų rūšyse.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Į klausimą: kokių papildomų žinių norėtumėte įgyti? abiejų amatininkų atsakymai išsiskyrė. Vyresnė amatininkė norėtų labiau sužinoti apie galimybę užsidirbti. Galbūt tai būtų galima pavadinti verslumo įgūdžių trūkumu. O jaunesnį amatininką dominanti tema yra apie tai, „kaip ganėtinais siaurą produktą išviešinti jį tinkamai pristatant? Kuo jis svarbus ir kokią vertę kuria?“

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Abu amatininkai rengia mokymus.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metų tyrimo duomenimis buvo apklausta virš 10 odininkų ir vienas rimorius (siuvantis pakinktus arkliams). Jis teigė, kad yra paskutinis rimorius Lietuvoje. Tuomet jam buvo 82 m. Galimai tai buvo tiesa, nes šio tyrimo metu nebuvo gauta nei vienos anketos apie rimorystę. Amato sunykimui be abejo įtakos turi ir tai, kad kaimuose mažėja arklių, o jų vietą užima traktoriai. To pasekoje vis mažiau reikia pakinktų ir amatas tampa nepopuliarus.

Odą ankčiau pirko iš gamyklų Lietuvoje, o 2019 tyrimų duomenimis odininkai odą įsigyja užsienyje. Tiek anksčiau, tiek dabar ryškių ar didesnių nepatogumų odininkai dėl gamybos įrankių neturėjo.

2005 metų tyrimo duomenimis dar nebuvo odininkų, kurie savo gaminius realizuotų interneto pagalba. Jie skundėsi dideliais parduotuvių antkainiais, tačiau savo gaminių nereklamavo.

2005 metais kalbintas rimorius pasakojo, kad žinias apie savo amatą mielai perduotų, tačiau nėra kam mokytis, niekas šiuo amatu nesidomu. Šiai dienai matome, kad galimai ir nebeturime nei vieno rimoriaus. Kiti amatininkai savo žinias perdavė įvairių mokymų metu. Tokiu pačiu būdu savo žiniomis dalinasi ir šių dienų amatininkai.

3.9. Kiaušinių marginimas

Apklausoje dalyvavo 16 kiaušinių margintojų iš Mickūnų – Vilniaus r., Vilniaus (2 asm.), Raseinių rajono, Druskininkų, Utenos, Bridų - Šiaulių r., Joniškio, Radviliškio rajono, Radviliškio (2 asm.), Lazdijų rajono, Alytaus, Kaišiadorių, Kauno ir Balčių - Šilutės r.

Jauniausia kiaušinių margintoja 42 metų amžiaus, vyriausia – 67. Amžiaus vidurkis 56 metai. 14 margintojų turi aukštąjį išsilavinimą, 1 – profesinį, 1 – vidurinį. 14 kiaušinių margintojų priklauso įvairioms organizacijoms. Didžioji dalis - Lietuvos tautodailininkų sąjungai. Ir tik dvi nepriklauso jokiai organizacijai ir neturi jokių veiklos sertifikatų.

Asortimentas

Skutinėti bei vašku marginti margučiai, augaliniais dažais dažyti margučiai.

Amato perėmimas

4 kiaušinių margintojos sako, kad amatą perėmė iš šeimos narių ir artimų giminių, taip pat ieškojo informacijos knygose. Kitos keturios amatininkės mokėsi pačios iš įvairios literatūros, matytų nuotraukų ir internete esančios informacijos. Dar dvi margintojos patirtį perėmė iš vyresnių amatininkų. Viena moteris mini, kad domėjosi muziejine medžiaga.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Kiaušinius margintojos gauna įvairiais būdais. Viena ūkininkauja, todėl naudoja iš savo ūkio. 1 margintoja kiaušinius gauna iš artimųjų kaime. Dvi nurodė perkančios kiaušinius parduotuvėje, o kitos dvi perka iš paukščių augintojų - iš jų galima gauti ne tik vištos, bet ir žasų ar stručių kiaušinių.

Viena margintoja dažymui naudoja svogūnų lukštus, kita dažus perka parduotuvėje, trečia dažo augaliniais dažais, kuriuos pati pasiruošia iš savo surinktų augalų. Vašku kiaušinius marginančios moterys neturi jokių sunkumų įsigyjant vaško. Jį perka parduotuvėje, iš bitininkų arba gauna dovanų. Skutinėtojoms svarbu turėti skutinėjimo peiliuką, svarbu, kad peiliukas būtų aštrus. Taigi kiaušinių margintojos nesusiduria su sunkumais įsigyjant kiaušinių marginimui reikalingų medžiagų.

Kiaušinių marginime naudojami įrankiai priklauso nuo marginimo pobūdžio ir kiaušinių. Marginant stručio kiaušinius naudojamas gražtelis kiaušinių pragrėžimui. Taip pat bet kokiems kiaušiniams reikalingas pūstuvėlis turinio pašalinimui, skutinėjimo peiliukai (dvi margintojos pažymi, kad naudoja statybinį „laužomą“ peiliuką). Marginimui reikalingi įrankiai nėra sudėtingi, todėl jokių sunkumų įsigyjant šiuos įrankius margintojos nepatiria. Taip pat paprastas ir gamybos procesas, tik viena margintoja skundėsi, kad dirbant paskausta rankas.

Visos margintojos sako, kad margučius margina sezoniškai, tik prieš Velykas. Tai labiau jų pomėgis ir saviraiška, nei darbas. Tik viena įvardija, kad per dieną gali išskutinėti nuo 5 iki 8 margučių.

8 margučių margintojos už savo veiklą jokių pajamų negauna. Kitos pasirinko atsakymą „Kita“ ir jį pakomentuodamos sako, kad pajamos nedidelės, sezoninės.

Margučius moterys dovanoja draugams, naudoja kaip pavyzdžius mokymų metu, gamina sau, naudoja darbo vietos puošybai (dirba darželyje).

5 amatininkės paminėjo, kad margučių nuotraukas viešina internete. Dvi iš jų turi savo asmenines internetines svetaines, kuriose reklamuoja ne tik savo margučius, bet ir kitus dirbinius.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

7 kiaušinių margintojos norėtų įgyti žinių apie projektų rašymą. Taip pat viena paminėjo, kad norėtų įgyti praktinių žinių ne apie patį amatą, bet apie vadybinius dalykus. Dar dvi margintojos norėtų daugiau sužinoti apie savireklama, o likusios pažymėjo, kad jokių naujų žinių netrūksta.

6 amatininkės pažymėjo neturinčios jokių apdovanojimų, visos kitos turi daugiau ar mažiau apdovanojimų, tiek didesnės svarbos, tiek menkesnių.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

12 kiaušinių mergintojų rengia įvairaus pobūdžio mokomuosius renginius tiek vaikams, tiek jaunimui, tiek suaugusiems. Viena moteris paminėjo, kad anksčiau taip pat vedė edukacinius užsiėmimus, bet dabar švietimu jau nebeužsiima dėl savo amžiaus. Jai 61 metai. Dar viena tyrimo dalyvė paminėjo, kad šio amato išmokė savo vaikus. Likusios amatininkės į šį klausimą neatsakė.

Palyginimas su 2005 metais

Lyginant su 2005 metų atlikto tyrimo duomenimis akivaizdžiai matomas skirtumas tarp išsimokslinimo. Jei 2005 metais pati jauniausoji (39 m.) kiaušinių margintoja turėjo aukštąjį

išsilavinimą, pati vyriausioji (80 m.) turėjo tik pradinį, o visos kitos – vidurinį, tai šio tyrimo duomenimis beveik visos margintojos turi įgijusios aukštąjį išsilavinimą.

Kitų ryškesnių skirtumų nematyti, išskyrus tai, kad į realizacijos ir reklamos procesą dabar aktyviau įtraukiamas savo veiklos viešinimas internete.

3.10. Verbų rišimas

Apklaustos 5 verbų rišėjos iš Raseinių rajono, Merkinės - Varėnos r., Vilniaus miesto (2 asm.), Kaišiadorių.

Jų amžius nuo 43 iki 72 metų. Amatininkų amžiaus vidurkis 54 metai.

Viena iš 5 verbų rišėjų turi profesinį išsilavinimą, kitos – aukštąjį.

Trys rišėjos yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos narės, viena – meno kūrėjų asociacijos narė, viena nepriklauso jokiai organizacijai.

Asortimentas

Verbos, žolynų kompozicijos.

Amato perėmimas

Dvi verbų rišėjos sakosi amatą perėmusios iš šeimos (mamos, močiutės). Kitos pasidomėjo pačios.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Visos verbų rišėjos augalus susirenka pievose pačios, dalį jų augina savo ūkiuose, tik viena pažymėjo, kad kartais kažką nusiperkanti ir turgeliuose. Todėl su jokiais sunkumais įsigyjant reikalingas medžiagas nesusiduria.

Savo dirbinių gamyboje verbų rišėjos naudoja žirkles, siūlus, todėl su įrankių įsigijimu neturi jokių sunkumų.

Trys verbų rišėjos teigia neturinčios jokių sunkumų, išskylančių dėl dirbinių gamybos, tačiau viena mini, kad paskausta rankas nuo monotoniško darbo ir sudėtinga apsaugoti medžiagas nuo pelių ir pelėsio. Dar viena amatininkė skundžiasi vietos stoka, nes neturi kur sandėliuoti dirbinių ir jiems pagaminti reikalingų medžiagų.

Gamybos apimčių verbų rišėjos neįvardijo, tik viena jų paminėjo, kad dirbant dieną nuo ryto iki vakaro galima dirbti vos pora dienų – darbas per monotoniškas, todėl tai tik malonumui.

Dvi verbų rišėjos sakosi negaunančios iš to jokių pajamų, viena nenorėjo atsakyti į šį klausimą, dar kita rišėja pažymėjo, kad vidutiniškai per mėnesį gauna iki 100 eurų pajamų ir tik

viena amatininkė nurodė iš to gyvenanti, tačiau jokios sumos neįvardijo. Ši amatininkė riša ne tik verbas, bet taip pat gamina įvairias kompozicijas iš augalų, veda nemažai mokymų.

Viena verbų rišėja sako, kad savo gaminius realizuoja darbovietės puošybai, o visos kitos verbas parduoda įvairiose mugėse. Trys rišėjos savo dirbinius reklamuoja internetinėje erdvėje. Tam naudoja socialinį tinklą Facebook, o viena iš jų dar turi ir savo asmeninę internetinę svetainę. Kitos dvi savo dirbinius reklamuoja tik parodose.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Visos verbų rišėjos pageidautų praktinių mokymų, kaip rašyti projektus, skatinti pardavimus, suaktyvinti reklamą.

Visos apklausoje dalyvavusios verbų rišimo amatininkės yra gavusios įvairių apdovanojimų.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visos verbų rišėjos veda įvairaus pobūdžio mokymus.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais atlikto tyrimo duomenimis dauguma verbų rišėjų nepriklausė jokiai organizacijai, neturėjo jokių juridinių statusų, tik viena jų turėjo Lietuvos tautodailininkų sąjungos pažymėjimą. Pagal 2019 metų apklausą matoma, kad ši situacija yra pasikeitusi. Retas amatininkas šiuo metu neturi vienokio ar kitokio statuso. Dauguma amatininkų išmoko naudotis internetine reklama, todėl nuo 2005 metų pakito ir reklamos pobūdis. Tačiau meistrų manymu reklamos žinių jiems dažniausiai vis dar nepakanka.

3.11. Pynimas iš vytelių, šaknų, balanų, tošies ir kt.

Apklausoje dalyvavo 5 pynėjai iš Kauno, Sudeikių - Anykščių r., Utenos, Rokiškio rajono ir Marijampolės.

Dalyvių amžius nuo 43 iki 60 metų. Amatininkų amžiaus vidurkis 49 metai.

3 iš jų turi įgiję aukštąjį išsilavinimą, vienas – profesinį ir vienas – vidurinį.

Trys iš jų nepriklauso jokiai organizacijai, tačiau visi trys turi tautinio paveldo sertifikatą.

Asortimentas

Pintinės, pintinės su antvožu, vytelių baldai, pintos skrynios, kiti pinti buities rakandai ir rykai.

Amato perėmimas

Amatininkė iš Rokiškio rajono pasakoja, kad jos šeimoje ūkio darbams naudojamas pintines mokėjo nusipinti ir mama, ir močiutė, tačiau ji amato iš savo šeimos neperėmė. Tik vėliau mokėsi jo pati iš Kazio Mirinausko vadovėlio, lankė Reginos Raišienės organizuotus vytelių pynimo kursus. Kitas amatininkas žinias perėmė iš tėvų. Dar vienas tyrime dalyvavęs asmuo šio amato mokėsi taikomosios dailės mokykloje. Kiti mokėsi savarankiškai iš meistrų ir kitos mokomosios medžiagos.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Dirbiniams gaminti pynėjai naudoja karklo vyteles. Viena pynėja sakosi jas užsiauginanti pati. Kiti jas įsigyja iš ūkininkų. Amatininkai pynimui dar naudoja pluoštą, medžio lukštą, šakas. Daugumą dalykų nusiperka, bet kai ką gali pasiruošti ir patys.

Viena amatininkė norėtų išbandyti pynimą iš medžio šaknų arba karnų, bet negauna įsigyti tokių medžiagų. Kita pynėja teigia, kad mažėja vytelių auginimu užsiimančių žmonių, vyksta natūralus jų senėjimo procesas. Kiti pynėjai su medžiagų įsigijimo sunkumais nesusiduria.

Pynėjas, dirbantis su pluoštu, turi pluošto drožimo stakles, o kiti įrankiai yra paprasti, todėl su įrankių įsigijimu susijusių nepatogumų nepatiria. Kiti amatininkų naudojami įrankiai tai peliai, ylos, kaltai, replės, sodo žirkklės, plaktukai. Visus šiuos įrankius galima įsigyti sodo prekių parduotuvėse, o medžiui pjauti peilius pynėjai užsisako pas medžio drožybai skirtus įrankius gaminančius meistrus.

Viena amatininkė sako, kad dar reikalingos formos, skirtos pynimui. Jas amatininkei pagamina tėvas, nes sunku rasti tuo užsiimančius meistrus.

Iš esmės pynėjai nesusiduria su įrankių įsigijimo sunkumais, tačiau du iš jų pastebi, kad profesionalių įrankių nėra, todėl nėra paprasta rasti tinkamų peilių, nes reikalingi specifinio dydžio ir formos.

Vienas amatininkų skudžiasi, kad dėl reumato vis sunkiau pinti, nes rankose pritrūksta jėgos (53 metai.)

Kalbant apie gamybos apimtis vienas amatininkas sako, kad didesnę ryką galima nupinti vieną per dieną, jei maži, tai 5 vienetus. Kitas amatininkas įvardija, kad per dieną galima nupinti 3-4 vienetus krepšių, tačiau dar vienas amatininkas sako, kad tik 1-2. Taigi gamybos apimtys labai individualios.

Du pynėjai sako iš savo amato uždirbantys nuo 100 iki 300 eurų per mėnesį, kitas – iki 650 per mėnesį. Likusieji neįvardijo jokios sumos, kadangi pajamos nėra pastovios.

Vienas pynėjas savo dirbinius parduoda internetu ir ne tik Lietuvoje, bet ir įmonėms užsienyje. Taip pat prekiauja mugėse. Būtent šio pynėjo nurodyta didžiausia per mėnesį gaunamų pajamų suma. Kiti pynėjai savo gaminius pardavinėja mugių metu. Vienas jų sakosi turįs ir privačių užsakymų.

Savo gaminius trys pynėjai reklamuoja internete, aktyviai naudoja socialinio tinklo Facebook svetainę. Kiti – nereklamuoja.

Vienas iš amatininkų nurodo neturintis jokių apdovanojimų, tačiau jo pajamos yra didžiausios. Kiti nurodo įvairius apdovanojimus, padėkas, garbės raštus.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Visi amatininkai norėtų įgyti papildomų žinių padedančių plėsti veiklą: tai projektų rašymas, reklamos galimybės, kvalifikacijos kėlimo mokymai. Viena pynėja paminėjo, kad būtų naudinga įgyti žinių ir apie lietuvių papročius.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Vienas pynėjų vykdo individualius pynimo mokymus, kiti užsiima edukacine veikla.

Palyginimas su 2005 metais

Pagal 2005 metų duomenis matoma, kad pynėjai ne tik pirkė pynimui reikalingas vyteles ar augino patys, bet ir vykdavo į gamtą jų rinkti. Šio tyrimo duomenimis tokie atvejai nėra užfiksuoti. Pynėjai arba užsiaugina patys reikiamą kiekį vytelių, arba perka iš ūkininkų.

3.12. Šiaudinių dirbinių gamyba

Apklausoje dalyvavo 12 šiaudų rišėjų iš Raseinių rajono, Joniškio, Utenos, Merkinės - Varėnos r., Biržų rajono, Vilniaus rajono, Stoniškių seniūnijos, Vilniaus, Jonavos, Kaišiadorių, Vilkiškių - Vilniaus r. ir vienas šiaudų rišėjas nenurodė savo gyvenamosios vietos.

Šiaudų rišėjų, rišančių sodus, žvaigždes, eglutės žaisliukus ir kitus šiaudų gaminius amžius nuo 43 iki 72 metų. Amžiaus vidurkis 54 metai.

Šiaudų rišėja iš Raseinių rajono turi įgijusi profesinį išsilavinimą, visi kiti – aukštąjį.

5 amatininkai yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai. Yra ir kitų organizacijų, kurių sudėčiai save priskiria šiaudų rišėjai. Meno kūrėjų asociacija (1 asmuo), Šiaudinių sodų rišėjų asociacija (1 asmuo), Tradicinių amatų centras „Svirnas“ (1 asmuo), Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga (1 asmuo), Dusetų amatų centras (1 asmuo), Trakų krašto kultūros amatų

asociacija (1 asmuo). 3 amatininkai nepriklauso jokiai asociacijai, tačiau vienas iš jų turi tautinio paveldo produkto sertifikatą, meistro sertifikatą ir meno kūrėjo statusą.

Asortimentas

Šiaudiniai sodai, saulutės, šiaudiniai eglutės žaisliukai, girliandos.

Amato perėmimas

Malonu pastebėti, kad didelė dalis sodų rišėjų šį amatą perėmė iš šeimos ir giminės moterų. 6 rišėjos kaip savo mokytojas mini mamas, močiutes, moterišką liniją iš vyro šeimos. Iš vyresnių meistrų šio amato mokėsi 3 sodų rišėjos. Viena iš jų kaip savo pradžiamokslio mokytoją mini sodų rišėją Rūtą Jonuškiene. Iš knygų mokėsi dvi sodų rišėjos, taip pat dvi rišėjos naudojosi internete surasta medžiaga. Viena informacijos ieškojo muziejuose. Ir viena sakosi išmokusi pagrindinėje mokykloje.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Sodams rišti amatininkai naudoja šiaudus. Net 9 juos augina ir pasiruošia patys. Kiti pasirenka ūkininkų laukuose. Viena rišėja pažymėjo, kad sodų rišimui naudoja ne tik rugius ar kvietrugius, bet ir smilgas ar linus. Juos taip pat vasarą susirenka pati.

Didelių sunkumų dėl žaliavos šiaudų dirbiniams amatininkai neturi, dauguma jų net neįvardijo. Tai prieštarauja viešumoje esančiai nuomonei, kad šiaudų rišėjams labai aktuali žaliavos problema. Tačiau iš apklausos duomenų matoma, kad 9 iš 12 šiaudų rišėjų šiaudus savo dirbiniams augina patys. Tai tik įrodo vyravusią nuomonę, kad gauti tinkamų šiaudų Lietuvoje yra gana sudėtinga. To pasekoje šiaudų rišėjai pradėjo patys auginti šiaudus.

Viena sodų rišėja dar paminėjo, kad brangu išsinuomoti traktorių, kuris paruošia dirvą sėjai. Taip pat pažymėjo, kad kartais metai būna netinkami ir šiaudai nebetinka dirbiniams.

Dirbiniams pagaminti amatininkai naudoja adatas, siūlus, žirkles, todėl nėra didelių problemų dėl reikalingų įrankių. Svarbu, kad žirklutės būtų aštrios. Viena rišėja sakosi jas perkanti itališkoje siuvimo reikmenų parduotuvėje.

7 šiaudinių dirbinių gamintojos sako nesusiduriančios su gamybos sunkumais, tačiau dvi iš jų pamini, kad sudėtinga pakuoti ir transportuoti dirbinius, taip pat susiduria su realizacijos sunkumais. Dvi rišėjos neturi tinkamos erdvės darbui. Medžiagas reikia saugiai padėti, kad būtų apsaugotos nuo drėgmės. Tam jos neturi tinkamos vietos arba reikia medžiagas laikyti gyvenamojoje patalpoje, kur sandėliuoti yra nepatogu. Taip pat būtų gerai įsirengti dirbtuvėles ir

turėti edukacinę erdvę. Trys sodų rišėjos skundėsi sveikatos problemomis: skauda rankas dirbant, jaučiamas nuovargis dėl monotoniško darbo. Taip pat dar buvo paminėta laiko stoka.

Tik viena šiaudinių dirbinių gamintoja įvardijo, kad gali vieną sodą pagaminti per mėnesį, dirbdama laisvalaikiu. Kitos pažymi, kad dirba pagal ūpą, priklausomai nuo to, kiek turi laiko.

4 šiaudinių dirbinių gamintojos nurodė pajamų iš šios veiklos negaunačios. Iki 100 eurų per mėnesį iš savo veiklos gauna 1 sodų rišėja. Nuo 100 iki 300 eurų taip pat viena sodų rišėja. Trečia amatininkė nenorėjo asakyti į šį klausimą. Kitos amatininkės pažymėjo, kad pajamos būna retos ir nedidelės.

Parduodančios savo gaminius juos realizuoja mugėse (5 asmenys), internetinių svetainių pagalba gaminius realizuoja 3 asmenys. Taip pat po vieną rišėją pasisakė realizuojančios gaminius socialinio tinklo Facebook pagalba, suvenyrų parduotuvėje, ir gaminanti tik pagal užsakymą. 3 - neparduoda visai.

Savo dirbinius parodose reklamuoja 7 asmenys, amatų šventėse - 1 asmuo, edukacijose - 1 asmuo, socialiniame tinkle Facebook - 5 asmenys, mugėse - 1 asmuo. Viena amatininkė Vabalninko bendruomenės namuose turi tradicinio amatų meistro kambarį, kur patalpinta nuolatinė ekspozicija.

Viena šiaudinių dirbinių gamintoja neturi jokių apdovanojimų, kitos turi padėkų, garbės raštų, diplomų ir vieną kitą ryškesnį apdovanojimą.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

6 sodų rišėjos norėtų įgyti žinių apie projektų rašymą, reklamos galimybes (4 asmenys), gaminių realizavimo galimybes (2 asmenys), pasitobulinti, kaip vesti seminarus (1 asmuo).

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visos šiaudinių gaminių rišėjos veda įvairaus pobūdžio mokymus, edukacijas, amato demonstracijas renginių metu.

Palyginimas su 2005 metais

Lyginanta 2019 metų tyrimo apklausos duomenis su 2005 metų tyrimo duomenimis, didesnių skirtumų nepastebėta.

3.13. Kalvystė

Anketinėje apklausoje sudalyvavo 5 kalviai iš Mažeikių, Čiobiškio - Širvintų r., Vilniaus, Druskininkų, ir Radvilonių - Lazdijų r.

Jų amžius svyruoja nuo 30 iki 70 metų. Amžiaus vidurkis 54 metai.

3 iš jų turi įgiję aukštąjį išsilavinimą, o du – profesinį.

Visi kalviai yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai, dažnai turi net ne po vieną sertifikatą ar pažymėjimą.

Asortimentas

Paminklų viršūnės, žnyplės, puodšakės, buities metalo gaminiai, architektūros elementų gaminiai.

Amato perėmimas

Visi kalviai, išskirtinai nuo kitų amatininkų, pažymi, kad amato žinias gavo iš kitų kalvių – mokytojų. Jų perimama patirtis labai panaši į pameistrystės modelį. 2 kalviai mokėsi Telšių taikomosios dailės technikumė meninio metalo apdirbimo specialybę. Vienas jų praktiką atliko pas kalvį Algirdą Stankų. Jį įvardija savo mokytoju. Kitas kalvis kalvystės mokslus baigė Veisiejų technologijų ir verslo mokyklos Kalvystės gildijoje. Jo mokytojas Juozas Varnelis. Taip pat mokėsi iš kalvio Antano Dudzinsko. Dar vieno kalvio žinios perimos iš mokytojo - Lietuvos kalvių kalvio Vytauto Jaručio. Penktas kalvis tiesiog pažymi, kad kalvystės mokėsi pas vyresnius kalvystės amatininkus.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Savo dirbiniams gaminti kalviai naudoja juodą ir spalvotą metalą. Jį įsigyja specializuotuose centruose. Vienas kalvis rašo, kad įrankiams gaminti naudoja įrankinį plieną. Jį taip pat įsigyja specializuotose parduotuvėse. Kaitinimui naudojama akmens anglis. Gaminams gaminti reikalingas dujinis žaizdras, anglinis žaizdras, suvirinimo aparatas, autogena, vulkanita, pneumatinis kūjis, plaktukai, replės, kirstukai.

Vienas kalvių skundžiasi, kad yra aukštos įrankių plieno kainos. Antras kalvis turi sunkumų dėl to, kad neturi automobilio teisių, todėl sudėtinga parsivežti reikiamų medžiagų. Trečias kaip sunkumą įvardija tai, kad kalvystei reikalingų įrankių nėra prekyboje. Tenka pasigaminti patiems, o tai užtrunka.

Kalviai vieningai teigia, kad prireikus įsigyti naują įrankį ar įrenginį reikia turėti santaupų, kadangi nauji įrankiai labai brangūs.

Vienas kalvių teigia, kad kalvystė yra jo pragyvenimo šaltinis, todėl gaminami gaminiai yra tokie, kurie turi paklausą. Dažniausiai tai yra buityje naudojami dirbiniai. Kalvis norėtų daugiau dėmesio skirti meninei kalvystei, tačiau tai nėra paklausu. Kitas kalvis mini labai

asmenišką sunkumą – „meninio įkvėpimo stygių“. Kiti kalviai nesusiduria su sunkumais gamindami savo dirbinius.

Gamybos apimčių nei vienas iš kalvystės amatininkų nenurodo. Vienas jų sakosi pajamų iš kalvystės negaunantis, tačiau vėliau sako savo gaminius parduodantis mugėse ar per privačius užsakymus. Kitas kalvis nenorėjo sakyti kokias pajamas gauna per mėnesį. Dar vienas kalvis per mėnesį gauna nuo 300 iki 500 eurų pajamų, o du kalviai per mėnesį gauna apytiksliai nuo 100 iki 300 eurų pajamų.

Visi kalviai sakosi savo dirbinius realizuojantys mugėse ir pagal individualius užsakymus. Tik vienas iš jų individualių užsakymų nepaminėjo.

Kaip reklamą kalviai mini dalyvavimą mugėse ir parodose. Vienas jų turi savo asmeninę internetinę svetainę, kurioje pristato savo gaminius.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Du iš kalvių nepageidauja jokių žinių gilinimo, kiti norėtų įgyti projektų rašymo ir įgyvendinimo bei reklamos aktyvinimo žinių.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Vienas kalvystės amato puoselėtojas paminėjo, kad savo žinias perduoda sūnui. Kiti trys veda edukacijas. Du turi mokinių, tačiau detalesnės informacijos apie juos nepateikia.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais ir 2019 metais buvo apklaustas skirtingas kalvių skaičius. Jis matomas 2 pav. Tačiau didelių skirtumų išanalizavus anketinius duomenis nepastebėta.

3.14. Akmens apdirbimas

Vykdam apklausą pavyko apklausti tik vieną amatininką dirbantį akmens apdirbimo srityje. Akmens skultūras gaminantis amatininkas yra iš Akmenės. Jam 56 metai, turi įgijęs profesinį išsilavinimą. Skulptorius turi sertifikatą ir amatų meistro pažymėjimą.

Asortimentas

Akmens skulptūros.

Amato perėmimas

Skulptorius amatą perėmė iš kitų meistrų.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Skulptorius savo skulptūras gamina iš lauko akmens. Norint padaryti dideles skulptūras reikalingi dideli akmenys, tokius gauti yra sudėtinga. Taip pat sudėtinga transportuoti, nes skulptūros yra sunkios. Skulptūrų gamybai naudojami įrankiai yra kietmetalio kaltai, deimantiniai diskai, tačiau įsigyti tokių įrankių nėra problematiška.

Vieną vidutinio dydžio skulptūrą skulptorius gali pagaminti per savaitę.

Dažniausiai savo dirbinius realizuoja tautodailės parduotuvėse, mugėse, pagal individualius užsakymus. Amatininkas paminėjo, kad turi savo asmeninį tinklą, kuriame pristato savo darbus. Taip pat naudojami socialinio tinklo Facebook paskyra. Tačiau skulptorius nenorėjo įvardinti pajamų, kurias gauna iš savo veiklos.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Akmentašys pažymi, kad norėtų įgyti žinių apie reklamą.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Skulptorius savo žiniomis dalinasi akmentašystės kursuose, veda edukacinius užsiėmimus, tačiau pastovių mokinių ir/ar pameistrių neturi.

Palyginimas su 2005 metais

Kadangi 2019 metais buvo apklaustas tik vienas akmenis apdirbimu užsiimantis meistras, tai palyginti duomenis nėra efektyvu, nes negalima įžvelgti bendrų tendencijų.

3.15. Kaulo, rago apdirbimas

Apklausoje sudalyvavo 3 kaulo ir rago apdirbėjai iš Balčių - Šilutės r., Utenos ir Vilniaus. Jų amžius nuo 37 iki 67 metų. Amatinikų amžiaus vidurkis 54 metai. Visi turi aukštąjį išsilavinimą. Jauniausias jų nurodė priklausantis Gyvosios archeologijos klubui (rekonstrukcija), tačiau neturintis jokio sertifikato ar pažymėjimo. Kiti du yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai.

Asortimentas

Kauliniai ir raginiai papuošalai ir reikmenys tekstilei (sagos, adatos, adatinės), šukos, geriamieji ragai, žaislai iš kaulo.

Amato perėmimas

Viena amatininkė sako savo amatą perėmusi iš tėvų, kiti du mokėsi savarankiškai iš kolegų, vyresnių meistrų, internete esančios informacijos.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Briedžių, stirnų, elnių, danielių ragai renkami gamtoje. Ragus ir kaulus renka patys amatininkai arba padovanoja draugai, taip pat naudojami kaulai juos pasiliekančios mėsos. Žaislams gaminti naudojami paukščių kaulai. Paukštienos kaulų specialiai neperka, juos taip pat pasilieka nuo maistui naudojamos paukštienos. Taip pat amatininkai bendradarbiauja su medžiotojais. Iš jų gauna ne tik kaulų, bet ir ragų. Taigi dėl žaliavų įsigijimo amatininkai sunkumų nepatiria. Kaulo ir rago gaminių gaminimas nėra pagrindinis amatininkų pajamų šaltinis, todėl amatininkams užtenka tiek medžiagų, kiek jų gauna.

Gaminams gaminti amatininkai naudoja įvairius įrankius: peilius, grąžtus, standartinius pjovimo ir šlifavimo įrankius. Tokių gauti nėra sudėtinga.

Dirbant su kaulu ar ragu atsiranda labai daug smulkių dulkių, todėl vienas iš amatininkų sako, kad sunku dirbti gyvenamoje patalpoje, o dirbtuvių neturi, todėl gamina retai. Daugiau jokių sunkumų dirbant su kaulu ar ragu amatininkai nenurodė.

Kokį nors nedidelį pakabuką pagaminti iš rago ar kaulo užtrunka kelias valandas. Vienas iš amatininkų sako per metus pagaminantis nuo 30 iki 100 vienetų nedidelių kaulo ir rago dirbinių. Nieko negalima pasakyti apie amatininkų pajamas, nes vienas iš jų tiesiog nenorėjo atsakyti į šį klausimą, o kiti du tiesiog pažymėjo, kad pajamos nestabilios ir nedidelės. Dirbinius jie parduoda labiau dėl to, kad įdomu gaminti, ir per laiką šiek tiek dirbinių susikaupia.

Visi amatininkai savo gaminius reklamuoja internete, o realizuoja dažniausiai mugių metu.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Patį vyriausia kaulo ir rago apdirbėja norėtų įgyti žinių apie projektų rašymą. Kiti amatininkai žinių stokos nejaučia.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visi amatininkai rengia edukacijas, pristato savo amatus įvairių švenčių metu.

Palyginimas su 2005 metais

2005ų tyrime nebuvo apklausta kaulo ir rago apdirbėjų.

3.16. Medžio dirbinių gamyba

Tyrime dalyvavo 21 medžio drožėjų iš Šilutės rajono, Šilalės, Utenos, Panevėžio, Jonavos, Ventos - Akmenės r., Kuršėnų, Šiaulių (2 asmenys), Žagarės - Joniškio r., Kelmės rajono, Salantų - Kretingos r., Zarasų rajono (2 asmenys), Čiobiškio - Širvintų r., Anykščių, Varėnos, Plungės, Radviliškio rajono ir Alytaus.

Medžio drožėjų amžius nuo 36 iki 70 metų. Amžiaus vidurkis 57 metai. 3 medžio drožėjai yra įgiję vidurinį išsilavinimą, 6- profesinį ir 12 – aukštąjį.

7 amatininkai nepriklauso jokiai organizacijai. Kiti yra Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai. Kai kurie priklauso ir kitoms organizacijoms.

Asortimentas

Namų apyvokos daiktai, kryžiai, skulptūros, mozaikinės stačio medžio lentos, virtuviniai įrankiai, bažnytiniai ir kiti baldai, mažoji architektūra, skrynios, dėžutės, suvenyrai iš medžio, mediniai žaislai, klumpės, kubilai, Užgavėnių kaukės, audimo staklės, varstotai, kalvaratai, stogastulpiai, kaušai, geldos, verpstės, prieverpstės, uoksiniai inkilai, mediniai grėbliai, aviliai, lauko baldai, kaladėlės juostų gamybai.

Amato perėmimas

6 medžio drožėjai drožinėjimo tradiciją perėmė iš artimų giminės vyrų: tėvų, senelių, sesės vyro. Taip pat daugelis savo žinias ir įgūdžius tobulina besimokydami iš kitų meistrų (6 asmenys). Du iš jų pamini savo mokytojus. Tai Saulius Lampickas (Alytaus dailių amatų mokykla) ir baldžius Petras Mikulėnas. 4 drožėjai į savo amatą gilinasi mokslo įstaigose (Profesinėje mokykloje meno dirbinių iš medžio gamintojo specialybėje; Šiaulių pedagoginiame institute; Gamybinio mokymo kombine; Telšių taikomosios dailės technikume). Taip pat du drožėjai domėjosi muziejų medžiaga ir literatūra.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Medžio drožėjai savo dirbiniams naudoja medieną, dažniausiai lietuvišką: ąžuolą, liepą, guobą, uosį, beržą, kitą medieną. Didžioji dalis drožėjų medieną perka, kai kurie turi savo mišką. Vienas iš meistrų naudoja tik nukritusias ar nugenėtas šakas. Savo dirbiniams medžio nepjaunantis. Pasitaiko, kad medienos atiduoda žmonės. Taip pat medžio drožėjai dar naudoja klijus, dervą, pinoteksus.

10 amatininkų neįvardijo jokių sunkumų įsigyjant darbams reikalingos medienos. Kitų nusiskundimų nedaug: kad medienos tarnsportavimas viršija pačios medienos kainą, kad trūksta reikiamos medienos.

Medienos darbams naudojami įvairūs prietaisai: grandininiai pjūklai, įvairūs drožtuvai, kaltai, medienos apdirbimo staklės (įsigyja per įmonę „Radesta“), kirviai, peiliai, drėlės, frezai, siaurapjūkliai, šlifuočiai. Šiuos įrankius medžio drožėjai įsigyja parduotuvėse, siunčiasi iš

užsienio (Lenkija, Estija, Kinija), kai kuriuos įrankius pagal užsakymą pagamina Lietuvos kalviai. Tačiau didelė dalis įrankių kainuoja gana brangiai, o perkami internetu ne visda turi garantiją.

6 medžio drožėjai neįvardija jokių gamybos sunkumų. Vienas mini neįsisavinęs 3D modeliavimo programos „Rhinoceros“, nes nėra kursų ir viską reikia mokytis pačiam. Kitas skundžiasi sveikata.

Kalbant apie gamybos apimtis jokių konkrečių skaičių medžio drožėjai neįvardija. Tik vienas pažymi, kad kryžių gali padaryti per mėnesį, o rūpintojėlių – per savaitę.

4 amatininkai nenorėjo atskleisti kiek jie gauna pajamų. 5 pažymėjo „Kita“ ir jokių tikslesnių pajamų nenurodė. 2 asmenys sako gaunantys iki 100 eurų per mėnesį. 4 asmenys nuo 100 iki 300 eurų per mėnesį. Trys asmenys nuo 300 iki 500 per mėnesį.

Savo dirbinius medžio drožėjai realizuoja mugėse (11 asmenų), gamina individualius užsakymus (9 asmenys), parduoda internetu (4 asmenys), meno galerijose (1 asmuo), parduoda muziejui (1 asmuo), gamina parodoms (2 asmenys), fizinėse tautodailės parduotuvėse (3 asmenys), dovanoja (1 asmuo).

Amatininkai savo dirbinius reklamuoja renginiuose (1 asmuo), parodose (4 asmenys), fizinėse tautodailės parduotuvėse (1 asmuo), socialiniuose tinkluose (9 asmenys), savo internetiniame tinklapyje (4 asmenys), nereklamuoja (1 asmuo), įdeda skelbimus į skelbimų puslapį (1 asmuo).

Kompetencijų kėlimo poreikiai

3 medžio drožėjai neatsakė į klausimą apie norimas įgyti žinias, o 6 pažymėjo, kad žinių jiems pakanka. Pagilinti profesines žinias norėtų 6 amatininkai, įgyti žinių apie projektų rašymą – taip pat 6 amatininkai, apie reklamą – 4 amatininkai, apie dalyvavimą užsienio projektuose – 2 amatininkai, apie verslo plėtrą – 1 amatininkas.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

5 medžio drožėjai sakosi savo amato kitiems neperduodantys. Jų nuomone dar per anksti tai daryti, nes dar kaupia žinias, arba sakosi neturintys kam perduoti. Kiti rengia įvairaus pobūdžio mokymus, edukacijas, kai kurie dirba ugdymo įstaigose, rengia mokinius tautodailės parodoms.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metais buvo apklausti 43 medžio drožėjai, o 2019 metais tik 21 medžio drožėjas, todėl palyginimas ne itin tikslus.

Tiek anksčiau, tiek dabar tarp medžio drožėjų yra nemaža dalis tų, kurie baigę artimus amatui mokslus.

2005 metais tarp apklaustųjų medžio drožėjų buvo tokių, kurie turi įmones ar joms vadovauja. 2019 metų apklausos duomenimis visi medžio drožėjai yra fiziniai asmenys.

Dirbinių asortimentas nuo 2005 metų iš esmės nepakito.

Išlieka problematiko dėl gaminiams pagaminti reikalingų įrankių. Anksčiau nemažą dalį įrankių medžio drožėjai gaminosi patys, nes buvo sunku įsigyti. Dabar amatininkai įsigyja įrankių, tačiau ne visada tenkina jų kokybę.

3.17. Tradicinių muzikos instrumentų gamyba

Apklausoje dalyvavo tik vienas tradicinių muzikos instrumentų gamintojas iš Babtų (Kauno r.). Jam yra 26 metai. Amatininkas dirba savarankiškai pagal individualios veiklos pažymėjimą. Nepriklauso jokiai organizacijai. Įgijęs aukštąjį išsilavinimą.

Asortimentas

5-12 stygų tradicinės kanklės, kelmo būgnai, bubinai, žiediniai būgnai, daudytės, pučiamieji ragai, skudučiai, nendrinės birbynės.

Amato perėmimas

Dirbti su medžiu išmoko VDA Kauno fakultete. Ten įgijo skulptūros studijų bakalaurą. Instrumentų gamybos mokėsi pats ir aktyviai konsultavosi su instrumentų gamybos meistru Albertu Martinaičiu.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Instrumentų gamybai naudojama mediena ir metalas. Tačiau tinkamų medžiagų parduotuvėse pirkti nėra. Tinkamos medienos reikia ieškoti per pažįstamus. Daugumą įrankių, reikalingų gamybai, galima įsigyti parduotuvėse. Kai kuriuos įrankius muzikos instrumentų gamintojas pasigamina pats.

Darbų apimčių amatininkas neįvardijo, kaip ir vidutinės mėnesinės pajamų sumos gaunamos iš savo amato, tačiau pažymėjo, kad tai yra jo pragyvenimo šaltinis. Savo gaminius amatininkas gamina tik pagal užsakymus, todėl problemų dėl realizacijos neturi. Šiuo metu užsakymų turi maždaug metams.

Muzikos instrumentų gamintojas reklamai dėmesio skiria minimaliai, nes visi dirbiniai gaminami pagal užsakymus, tačiau internetinėje erdvėje visgi pristato savo dirbinius.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Papildomų žinių, susijusių su savo amatu, tradicinių muzikos instrumentų gamintojas nepasigenda. Apdovanojimų taip pat neturi, kadangi nedalyvauja nei parodose, nei konkursuose.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Žinias perduoda tik konsultuodamas kitus, bandančius gaminti muzikos instrumentus.

Palyginimas su 2005 metais

Lyginti su 2005 metų tyrimo duomenimis sudėtinga, nes 2019 metais apklausoje dalyvavo tik vienas tradicinių muzikos instrumentų gamintojas. Tačiau matoma, kad pradedamos naudoti naujos technologijos: 3D projektavimo programos, lazeriai.

3.18. Keramikos dirbinių gamyba

Siekiant išsiaiškinti keramikų poreikius buvo apklausta 10 keramikų iš Kauno, Ukmergės rajono, Molėtų, Kuršėnų, Radviliškio (2 asmenys), Radviliškio rajono, Dembavos - Panevėžio r. (2 asmenys), Šilutės rajono.

Jų amžius nuo 28 iki 65. Amžiaus vidurkis 50 metų. 3 keramikai turi igiję profesinį išsilavinimą, 7 – aukštąjį. 3 nepriskiria savęs jokiai organizacijai ir sertifikatų neturi. Kiti 7 yra įvairių skyrių Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariai, taip pat dauguma jų priklauso ir įvairioms kitoms organizacijoms.

Asortimentas

Suvenyrai, raugo keramika, glazūruoti ir angobos darbai, lipdyti darbai, žiesti darbai (ąsočiai, puodynės, lėkštės, puodeliai, lekos, palivonai, lauknešėliai, dubenys ir kt.), švilpukai.

Amato perėmimas

Dauguma keramikų amatą perėmė iš kitų keramikų (9 asmenys). Tarp meistrų minimi Darius Vilius, Jagvdvyga Kurmanskienė, Labanauskas (vardas nepaminėtas), Aldona Visockienė (Šiaulių pedagoginis institutas). Du iš jų mini mokęsi Kauno taikomosios dailės mokykloje. Viena keramikė šio amato išmoko iš savo mamos, kuri buvo keramikos būrelio vadovė.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Keramikos dirbinių gamybai reikalingos medžiagos: molis, glazūra, angoba, smėlis, šamotas. Visas šias medžiagas nėra sudėtinga įsigyti Lietuvoje. Trys keramikai nurodė reikiamas priemones įsigyjantys Kuršėnuose, vienas - Kaune, dar vienas įvardijo konkrečias prekybos vietas. Tai UAB „Suvena“, „Baltaxia“. Taip pat kai ką keramikai gali įsigyti statybos prekių

parduotuvėse. Pusė keramikų sako, kad jokių problemų medžiagų įsigijimas nesukelia, tačiau kita pusė turi nusiskundimų dėl kainos (2 asmenys), kokybės (1 asmuo), kelionės į kitus miestus parsivežant molio (2 asmenys).

Moliniams gaminiams gaminti keramikai naudoja žiedimo stakles, elektrines ir lauko degimo krosnis, stekus, menteles. Smulkiųjų įrankių molio dirbiniams dekoruoti įsigijimas nesukelia jokių sunkumų. Tačiau degimo krosnys brangios. Norint įsigyti savo krosnį reikia daug taupyti. Degimo krosnis kainuoja kelias dešimtis tūkstačių eurų. Todėl viena keramikė mini, kad savo krosnies neturi, nes neturi finansavimo jai įsigyti. Keramikė dėl darbų išdegimo tariausi su mokykla, kurioje mokytojauja. Ji prašo, kad mokyklos administracija leistų mokyklos keramikos krosnyje išdegti jos darbus. Kiti meistrai nuogastauja, kad įranga gali sugesti ir jie neturės lėšų įsigyti naujai. Vienas keramikas skundžiasi, kad jo krosnis yra sena ir nuolat genda, todėl tai stabdo gamybos procesą. Jo krosnis jau virš 20-ties metų amžiaus ir pagaminta namų salygomis. Tai pagrindiniai nusiskundimai dėl gamybos sunkumų. Kiti keramikai su gamybos sunkumais nesusiduria.

Gamybos apimtys per dieną įvairios: 30-40 mažesnių gaminukų, 5 vnt., 3 vnt. 3-4 per savaitę. Kiti amatininkai apimčių neįvardijo ir teigia neskaičiuojantys. Trys keramikai teigia iš savo veiklos pajamų negaunantys, vienas nenorėjo sakyti. 2 keramikai gauna iki 100 eurų per mėnesį, vienas nuo 100 iki 300 eurų per mėnesį. Kiti 3 keramikai savo pajamų tiksliai neįvardijo, bet šiek tiek apibūdino situaciją:

- retkarčiais dalyvauju mugėse, bet pajamas išleidžiu naujo molio, glazūrų pirkimui;
- būna įvairiai;
- kaip kada būna 1000 eurų, pasitaiko - 0.

Savo gaminius keramikai realizuoja mugėse (7 keramikai). Internetu prekyba vyksta retai. Tokiu būdu kartais parduodantis gaminių pažymėjo tik vienas keramikas. Tai dūžtantys daiktai, todėl nelabai kas nori juos pirkti internetu. Vienas iš keramikų pažymėjo gaminius darantis tik parodoms. Taip pat vienas sakėsi parduodantis savo dirbinius fizinėse tautodailės prekių parduotuvėse. Viena keramikė savo dirbinius daro tik dovanoms (neturinti savo krosnies, todėl galinti išdegti ribotą kiekį darbų).

Keramikai dažniausiai savo dirbinius reklamuoja ten, kur parduoda. Dažniausiai tai yra mugės (4 asmenys). Mugėse keramikai dažnai sulaukia ir užsakymų, kuriuos pagamina sekančiais mėnesiais, arba užsakovai atvyksta dirbinių pasiimti tiesiai į namus. 3 amatininkai sako savo dirbinius

reklamuojantys parodose. 2 amatininkai savo dirbiniams reklamuoti naudoja socialinį tinklą Facebook ir dar vienas teigia naudojantis internetu, tačiau nedetalizuoja ar turi savo tinklą, ar naudoja kitus kanalus. 2 keramikai savo dirbinių nereklamuoja, o vienas mano, kad užtenka reklamos „iš lūpų į lūpas“.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Apklausti keramikai labiausiai norėti pagilinti profesines žinias (5 asmenys), taip pat norėtų daugiau sužinoti apie reklamos galimybes (4 asmenys), 3 keramikai norėtų pasimokyti rašyti projektus, vienas norėtų įgyti žinių apie internetinę prekybą, sužinoti, kaip skatinti pardavimus ir kaip gauti daugiau kvietimų dalyvauti keramikų seminaruose.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visi keramikai veda edukacijas, dalis jų dirba švietimo sistemoje ir savo žinias tiesiogiai perduoda mokiniams.

Palyginimas su 2005 metais

2019 metų tyrimo duomenis lyginant su 2005 metų tyrimo duomenimis matoma, kad nebėra meistrų, kurie molį kasa ir gaminasi patys. Dabar molis yra perkamas specializuotose parduotuvėse. Nepakito tendencija „pataikauti“ pirkėjams. Amatas gali būti tradicinis, bet gaminiai gali ir neturėti ryšio su tradicija.

3.19. Tradicinio maisto ir gėrimų gamyba

Šiame tyrime buvai apklausti 12 tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų iš įvairių Lietuvos vietovių:

2 saldžių kepinų kepėjai iš Jurbarkų kaimo (Jurbarko r.) ir Vilniaus;

2 šakočių kepimo meistrai iš Kaišiadorių r. ir Kretingos;

3 naminės duonos, bandelių kepėjai iš Kupiškio r., Pasvalio r. ir Vilniaus;

1 saldinių gamintojas iš Vilniaus;

1 aludaris iš Pasvalio r.;

1 aliejaus spaudėjas iš Rokiškio r.;

4 žolininkystės tradicijos puoselėtojos iš Mickūnų seniūnijos (Vilniaus r.), Visvainių (Plungės r.), Joniškėlio (Pasvalio r.), ir Musteikos (Varėnos r.).

Tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų amžius nuo 41 iki 66 metų. Amžiaus vidurkis 50 metų. Keturi tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai turi įgiję profesinį išsilavinimą, likusių

išsilavinimas - aukštasis. Kadangi gaminantiems maistą ir gėrimus yra taikomi griežtesni reikalavimai, tai visi gamintojai turi bent vieną sertifikatą, kuris jiems leidžia gaminti ir parduoti jų gaminamą produktą.

Asortimentas

Vaistažolinių arbatų mišiniai, šakočių kepimas ant beržinių malkų ugnies pagal senovinį receptą, naminė ruginė ir kvietinė duona, bandelės, pyragai, meduoliai, sausainiai, saldainiai, dvarų šventinis kepinys „Eglė“, kiti konditerijos gaminiai, aliejus iš ūkyje užaugintų kultūrų, naminis alus.

Tradicinio maisto ir gėrimų gamybos srityje beveik visi gamintojai tęsia savo šeimos ar giminės tradicijas. Tik žolininkystės tradicija dalinai perimta iš kitų žolininkų, iš kurių ne visi buvo giminaičiai.

- Meduolių, sausainių, saldainių gamybos tradicijos perimtos iš šeimos narių.
- Alaus darymas yra šeimos tradicija.
- Aliejaus spaudimas – senelio profesija.
- Ruginė duona ir kiti kepiniai iš rugių – „gaminu taip, kaip gamino mama ir močiutė“.
- Kepinys pagal klasifikaciją figūriniai sausainiai „Eglė“ – šeimos tradicija. Kepėja pasakoja: „esu kilusi iš pasiturinčios dvarininkų šeimos, šeima artimai bendravo su grafais Tiškevičiais. Šis kepinys, tai dalis mūsų šeimos istorijos.“
- Šakotį viena kepėja išmoko kepti iš tetos, kita – iš tėvų
- Naminės duonos, bandelių ir konditerijos gamybos tradicija perimta iš tėvų ir senelių.
- Žolininkystės tradiciją dvi žolininkės perėmė iš mamų bei močiučių, tačiau viena savo žinias papildomai gilino Lietuvos sveikatos mokslų universitete bei fitoterapijos kursuose Maskvos Lomonosovo universitete.
- Dar viena žolininkė žoliavimo tradiciją perėmė iš močiutės ir taip pat mokėsi iš Virgilijaus Skirkevičiaus bei Jadvygos Balvočiūtės.
- Vienai žolininkė žinias apie šį amatą įgijo Lietuvos fitoterapeutų ir aromaterapeutų paskaitų cikluose.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Gamybos ypatumai visose maisto ir gėrimų ruošimo srityse labai skiriasi. Žolininkės žolynus renka gamtoje, dalį kultūrų augina pačios. Didelių sunkumų dėl žaliavos žolininkės nepatiria. Augalus surinkti padeda šeimos nariai ir artimieji. Viena žolininkė sezoniniam darbui

samdo žolynų rinkėjus. Jei vieniems augalams šiltasis sezonas būna nepalankus, tai kitiems kaip tik labai tinkams.

Norint realizuoti žolynus reikalingos pakuotės. Viena žolininkė skundžiasi pakuočių kaina, kita – pabrangusiu samdomų darbuotojų įkainiu. Žolininkystės produktams ruošti ypatingų įrankių nereikia. Žolynai džiūsta natūraliai. Viena žolininkė iš projektinių lėšų įsigijo augalų džiovinimo spintą. Taip pat naudojami puodai, viryklės, augalų smulkinimo technika. Visa tai galima nusipirkti parduotuvėse.

Gamybos apimtys ir su tuo susiję sunkumai dažnai priklauso nuo oro sąlygų. Viena žolininkė įvardija, kad per mėnesį gali paruošti 150 pakuočių produkcijos.

Žolininkių pajamos labai stipriai skiriasi. Viena jų įvardijo, kad per 2019 metus pardavė produkcijos už beveik 100 000 eurų, kitos dvi įvardijo iki 100 eurų per mėnesį, ketvirtoji per mėnesį gauna nuo 300 iki 500 eurų pajamų.

Visos žolininkės savo produkciją realizuoja mugėse. Viena iš jų turi savo elektroninę parduotuvę. Kitos prekiauja savo žolynais ekologinėse parduotuvėse ir šiek tiek internetu.

Šakočio kepėjai iškepti savo kepiniai naudoja kiaušinius, sviestą, cukrų, miltus, grietinę, grietinėlę. Vienas iš kepėjų turi savo ūkį ir visą produkciją užsiaugina pats, kitas perka iš Lietuvos ūkininkų. Su sunkumais dėl ingredientų nei vienas kepėjas nesusiduria. Abu kepėjai turi visą reikalingą įrangą šakočiams kepti. Vienas jų naudoja paveldėtą įrangą, kitam įrangą pagamino sertifikuotas meistras. Su gamybos sunkumais kepėjai taip pat nesusiduria, tik paminėjo labai didelį karštį, kurį reikia išverti kepimo metu. Kepant lauke su vieno šakočio įranga galima per dieną iškepti du šakočius, nes tai ilgas procesas. Vienas kepėjas apskaičiavo, kad per mėnesį pajamos būna nuo 100 iki 300 eurų, o kitas nenorėjo atsakyti į šį klausimą. Savo produkciją kepėjai realizuoja mugėse, taip pat pirkėjai nuperka tiesiai iš namų, pagal išankstinius užsakymus.

Duonos ir kitų kepinų gamintojai kepiniams kepti reikalingus produktus perka iš Lietuvos ūkininkų. Kepėjai skundžiasi aukštomis produktų kainomis (1 asmuo), taip pat tuo, kad dabartiniai produktai neatitinka seniau naudotų produktų kokybės (1 asmuo). Kepiniams kepti kepėjai naudoja tradicinius virtuvinius įrankius, kuriuos nesudėtingai įsigyja Lietuvos rinkoje. Vienas iš duonos kepėjų naudoja duonkubilius, kuriuos pagamino tautinio paveldo meistras iš Marijampolės.

Visus gaminius kepantys kepėjai sako kepantys pagal poreikį, todėl neskaičiuoja kokios yra gamybos apimtys. Kepėja, kepanti dviraišką kepinį „Eglė“ sako, kad kepinys gaminamas pusę paros. Sekančią dieną apie valandą užtrunka jo papuošimas. Kepinius kepėjai parduoda mugėse (2

asmenys) ir pagal užsakymus iš namų (1 asmuo). Taip pat vienas iš kepėjų kartais parduoda gaminių socialinio tinklo Facebook pagalba. Duonos kepėja savaitgaliais pardavinėja duoną „Benedikto turguje“ Vilniuje. Gaminys „Eglė“ kepamas tik pagal užsakymus. Dažniausiai giminaičiams. Abu duonos kepėjai įvardijo kad mėnesio pajamos yra nuo 100 iki 300 eurų.

Aliejaus spaudėjai naudoja savo ūkyje užaugintas žaliavas. Aliejaus gamintojams reikalingi stikliniai buteliai išpilstymui. Aliejaus gamintojas teigia, kad taros pasirinkimo nėra, nes jo teigimu Lietuvoje yra tik vienas stiklinių butelių pardavėjas.

Kultūroms užauginti ir aliejų spausti reikalingą techniką ūkininkai perka pagal skelbimus. Dėl to didelių sunkumų sako nepatiriantys. Aliejų spaudžia pagal poreikį, kad kuo ilgiau išliktų šviežias, todėl gamybos apimčių neįvardija. Pajamos iš pardavimų yra labai nestabilios. Dažniausiai prekiauja mugėse ir turguje.

Aludaris iš Pasvalio produkciją alui gaminti perka iš patikimų pardavėjų Lietuvoje. Visą reikalingą įrangą paveldėjo. Alų daro tik pagal paklausą. Per mėnesį iš savo veiklos gauna iki 100 eurų pajamų. Mugėse ir turguose neprekiauja. Kartais veda edukacijas.

Savo produkciją visi tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai reklamuoja ir parduoda socialiniame tinke Facebook (8 asmenys), mugėse (8 asmenys), spaudoje (2 asmenys), turi savo asmeninę elektroninę parduotuvę (2 asmenys), naudoja kitą elektroninę erdvę (1 asmuo), gamina privačius užsakymus (1 asmuo), savo gaminių nereklamuoja (2 asmenys).

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai norėtų įgyti žinių apie projektų rašymą (7 asmenys), pagilinti profesines žinias (4 asmenys), pasimokyti apie efektyvios reklamos principus (3 asmenys), įgyti žinių, kaip vesti seminarus ar edukacijas (2 asmenys). Taip pat po kartą buvo paminėta, jog domina marketingas, ryšiais su visuomene, bei fotografija. Nors fotografija lyg ir nesisieja su amatu, tačiau šių žinių tradicinio maisto ir gėrimų gamintojams reikia būtent dėl viešinimo, nes viešinimui reikalingos kokybiškos nuotraukos.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Du tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai pažymėjo savo žinių neperduodantys, nes nėra kam perduoti. 10 tradicinio maisto ir gėrimų gamintojų savo žinias perduoda edukacijų, mokymų, amato demonstravimo metu. Du iš dešimties gamybos tradicijas perduoda jaunesniajai šeimoms kartais.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metų tyrimo metu buvo apklausta gana didelis kiekis atskirų maisto gamybos sričių specialistų, todėl šių dviejų tyrimų duomenys nėra sulyginami.

3.20. Meninių, dekoratyvinių dirbinių ir suvenyrų gamyba

Apklausoje sudalyvavo 12 amatininkų iš Utenos, Radviliškio (2 asm.), Merkinės - Varėnos r., Vilniaus (2 asm.), Akmenės, Veriškių - Radviliškio r., Ukmergės, Kudirkos Naumiesčio - Šakių r., Obelių - Rokiškio r. ir Druskininkų.

Amatininkų amžius nuo 45 iki 66 metų. Amžiaus vidurkis 54 metai. Visi amatininkai turi įgiję aukštąjį išsilavinimą. Tik vienas amatinkas nepriklauso jokiai organizacijai.

Asortimentas

Lietos bičių vaško žvakės, liaudiška grafika – medžio raižiniai ir karpiniai, karpinių atvirukai, laidojimo urnos, aliejinė tapyba, karpinių užuolaidėlės.

Amato perėmimas

Ketrios karpytojos sako amatą perėmusios iš kartos į kartą. Karpyti išmokusios iš mamų ir močiūčių. Viena karpytoja mini savo močiutę M. Žukaitienę. Taip pat 5 karpytojos bei grafikės pažymi, kad šio amato mokėsi ir iš kitų meistrų. Tarp meistrų minima Nijolė Jurėnienė, Julija Daniliauskienė ir Alė Počiulpaitė. Kitos dailiųjų amatų atstovės sakosi žinių igijusias savarankiškai iš knygų (3 asmenys), ugdymo įstaigose (mokykloje iš mokytojos K. Švedaruskaitės – 1 asmuo, Paryžiaus universiteto taikomojo dizaino fakultete – 1 asmuo).

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Žvakių liejimui bičių vašką amatininkai perka iš Lietuvos bitininkų. Jie skundžiasi aukšta kaina ir nepakankamai gera kokybe, kartais reikia iš toli parsivežti. Ydomu paminėti, kad kiaušinių margintojos, marginančios kiaušinius vašku, nei dėl vaško kainos, nei dėl sudėtingumo jo gauti problemų neturi. Tačiau vienas žvakių liejikas būtent dėl šių preižasčių sako šiuo metu žvakių neliejantis. Galima tik spėti, kad toks skirtingas problematikos matymas gal būt išryškėja dėl reikalingo vaško kiekio.

Reikiamą įrangą žvakių liejimui pagamina meistrai, bet pasiūla nedidelė. Taip pat iškyla gamybinių patalpų klausimas, nes užsiimti tuo gyvenamame plote nėra patogu. Gamybos apimčių ir pajamų žvakių liejikai neįvardija. Savo gaminius realizuoja mugėse. Reklamuoja taip pat mugėse.

Aliejine tapyba užsiimanti tapytoja visas reikalingas medžiagas įsigyja parduotuvėje. Jokių sunkumų priemonių įsigijimas nesukelia. Per mėnesį nutapo 2-4 vienetus darbų. Tapytoja pažymėjo darbus realizuoja tautodailės parduotuvėje, tačiau tuo pačiu teigia pajamų negaunanti. Galima daryti prielaidą, kad pajamos nėra didelės arba tapytoja nenori atskleisti gaunamų pajamų sumos.

8 karpytojai medžiagų savo karpiniams nesunkiai įsigyja kanceliarijos parduotuvėse. Du iš jų skundžiasi didele popieriaus kaina. Viena karpytoja sako, kad sunku rasti tinkamos spalvos ar storio popieriaus. Dar viena karpytoja vengia popierių pirkti internetu, nes negali įvertinti ar tiks kokybė, o važiuoti pirkti į kitą miestą yra gana toli ir taip išbrangsta dirbinių kaštai. Taip pat karpytoja sako, kad sunku rasti tinkamų žirklių. Karpymui amatininkai naudoja „nulaužiamus“ peiliukus, kuriuos gali įsigyti statybinių prekių parduotuvėse.

Didelius karpinius sudėtinga pjaustyti namie, nes reikia didelio stalo ir daug erdvės. Taip pat greitai susidėvi pjaustymo kilimėlis.

Viena karpytoja sako per metus pagaminanti apie 15 karpinių, kita gamina tik progomis. Sako, norėtų gaminti dažniau.

Iš karpymo pajamų negaunančios sako 4 karpytojos. Viena džiaugiasi, kad būna puiku, jei per metus uždirba 100 eurų. Savo gaminius karpytojos parduoda mugėse ir eksponuoja parodose.

Medžio raižiniams raižytojai ieško liepos. Liepos lentų, tinkančių raižiniams nėra paprasta gauti. Raižymui reikalingų įrankių amatininkai turi, nes jų nėra sudėtinga įsigyti parduotuvėse. Įrankius tenka tik patiems pasigalėti. Su gamyba susijusių sunkumų medžio raižinių puoselėtojai nepatiria, tačiau negali sukaičiuoti kokios yra gamybos apimtys. Vienas jų sako, kad medžio raižinį ruošia nuo savaitės iki mėnesio. Du medžio raižinių gamintojai jokių pajamų nenurodo, o vienas sako, kad per mėnesį gauna apie 100 eurų pajamų. Savo dirbinius visi realizuoja mugėse, ruošia parodoms, pagamina pagal užsakymą.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

Dailiųjų dirbinių atstovai norėtų įgyti žinių apie projektų rašymą (5 asmenys), vadybinių žinių apie reklamą (2 asmenys) ir realizacijos galimybes (2 asmenys). Taip pat vienas asmuo norėtų daugiau sužinoti apie atsiskaitymą su VMI.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visi meninių dirbinių gamintojai rengia edukacijas, mokymus, seminarus ar kitokio pobūdžio švietėjiškas veiklas. Vienas iš jų dirba ugdymo įstaigoje ir savo žinias tiesiogiai perduoda savo ugdomiems mokiniams.

Palyginimas su 2005 metais

Lyginant su 2005 metų tyrimo duomenimis ryškių pokyčių nematyti. Akivaizdesnis tik žinių perdavimo skirtumas. 2005 metų duomenimis labai maža dalis meninių dirbinių gamintojų (karpytojų) savo žinias perdavė kitiems. Buvo užfiksuota noras dalintis patirtimi, tačiau edukacijas ar mokymus vedančių karpytojų nebuvo daug. 2019 metų duomenimis visi dailiųjų amatų puoselėtojai savo patirtimi dalijasi įvairaus pobūdžio švietėjiška veikla.

3.21. Vilnos gaminiai

Tyrimo apklausoje sudalyvavo 6 vilnos gaminių gamintojai iš Jogvilų - Ukmergės r., Anykščių rajono, Veriškių - Radviliškio r., Rokiškio, Molėtų ir Joniškio.

Du iš jų užsiima verpalų gamyba, kiti – vilnos vėlimu. Vilnos gaminių gamintojų amžius nuo 41 iki 65 metų. Amžiaus vidurkis 52 metai.

Vienas vilnos verpimu užsiimantis amatininkas turi įgijęs profesinį išsilavinimą, kitų išsilavinimas – aukštasis. Tik viena verpėja nepriklauso jokiai organizacijai, tačiau turi tautinio paveldo produkto sertifikatą.

Asortimentas

Vilnoniai verpalai, veltinių gamyba, šlapiuoju būdu veltos šlepetės, šalikai, kepurės, veltos tautinės skrybėlės.

Amato perėmimas

Trys vilnos gaminių gamintojai perėmė savo šeimos tradicijas. Dar viena verpėja nesusėję išmokyti verpti iš savo giminės moterų, todėl iš močiutės paveldėjusi ratelį verpti mokėsi pas kaimynę. Du vilnos gaminių gamintojai šio amato mokėsi savarankiškai.

Gamybos ypatumai, gaminių viešinimas ir realizacija

Vėlimui naudojama sukaršta vilna. Vilnos vėlėjai naudoja Lietuvoje auginamų avių vilną. Taip pat perka iš Vokietijos ir Austrijos. Veltų gaminių dekorui viena gamintoja naudoja odą, triušio kailiukus. Šias priemones įsigyja specializuotose internetinėse parduotuvėse. Verpėja verpia tik savo ūkyje auginamų avių vilną. Kita verpėja verpia pirktą vilną. Taip pat verpia savo užaugintų angoros triušių vilną.

Verpimui verpėjos naudoja ratelius, taip pat rankinius vilnos karštuvus, verpstukus. Pagrindinė problema, kad Lietuvoje nėra kur įsigyti verpimo ratelių. Juos reikia siųstis iš užsienio.

Veltinio gaminiams velti reikia dubens, žirklių, kočėlo ir rintės, vandens laistryklės, kurpalio, keramikinio akmens. Šiuos įrankius nesudėtinga įsigyti. Tiesa kočėlą ir rintę dažniausia tenka pirkti mugių metu.

Viena verpėja sako, kad per metus nuverpia 4-10 kg verpalų. Na o veltų gaminių gamintoja sako, kad per dieną gali pagaminti porą šlepečių, o kita vėlėja per dieną gali pagaminti 3 poras šlepečių. Veltines skrybėles gamina tik pagal užsakymą.

Verpėjos jokios konkrečios per mėnesį gaunamų pajamų sumos nenurodė, Viena vėlėja sako, kad tai yra tik jos hobis todėl taip pat nenurodė jokios pajamų sumos. Kita vėlėja pajamų gauna tik tuomet, jei pagal užsakymą nuvelia tradicinę skrybėlę. Ir tik viena vėlėja nurodo, kad per mėnesį gauna nuo 100 iki 300 eurų pajamų.

Keturi vilnos gaminių gamintojai savo produkcija prekiauja mugėse. Du gamintojai gamina dirbinius pagal užsakymą. Kiti du nurodė gaminantys dirbinius pagal užsakymą bei taip pat realizuoja savo produkciją internetu. Vienas iš jų nurodė, kad tam tikslui naudoja socialinį tinklą Facebook. Vienas vilnos vėlėjas gamina dirbinius parodoms. Savo dirbinius vilnos gaminių gamintojai reklamuoja ten, kur parduoda.

Kompetencijų kėlimo poreikiai

3 amatininkai dar norėtų papildomai įgyti profesinių žinių. Trys norėtų daugiau sužinoti apie projektų rašymą, o du – apie reklamą.

Žinių bei įgūdžių perdavimas

Visi vilnos gaminių gamintojai rengia edukacijas, mokymus, demonstruoja amatą įvairiuose renginiuose.

Palyginimas su 2005 metais

2005 metų tyrime dalyvavo 4, 2019 metais 6 vilnos gaminių gamintojai. Nuo 2005 metų iš esmė niekas nepasikeitė. Tiek 2005, tiek 2019 metais apklaustų vilnos gaminių gamintojų apimtis yra maža, todėl išsamiau palyginti sudėtinga.

4. Situacija savivaldybėse

Lietuvos Respublikos Tautinio paveldo produktų įstatymo II skyriuje reglamentuota, kad savivaldybių institucijos yra viena iš trijų institucijų, užtikrinančių Tautinio paveldo produktų

valstybinę apsaugą. 8 įstatymo straipsnis numato savivaldybių institucijų funkcijas tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje.

“Savivaldybių institucijos tautinio paveldo produktų valstybės apsaugos srityje:

- 1) Rūpinasi vietos amatų išsaugojimu, plėtra ir populiarinimu, skatina vietos tautinio paveldo produktų kūrėjų sukurtų tautinio paveldo produktų gamybą ir realizavimą;
- 2) Savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose, atsižvelgdamos į vietos sąlygas ir galimybes, teikia prioritetus projektams, skirtiems vietos tautinio paveldo produktų kūrėjų sukurtiems tautinio paveldo produktams realizuoti ir jų populiarinimui plėtoti, taip pat tradicinių amatų centrams bei kitoms tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti ir plėtoti”

Šios funkcijos turėtų padėti amatininkams populiarinti savo veiklą. Šiuo tyrimu nebuvo tirta savivaldybių parama amatininkams, tačiau buvo rinkta informacija ką apie savivaldybių amatininkams teikiamas lengvatas žino tradicinių amatų puoselėtojai, ir kokiomis teikiamomis lengvatomis jie naudojami.

2020 metų pradžioje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija kreipėsi į Lietuvos savivaldybių asociaciją prašydama pateikti informaciją, kaip savivaldybės vykdo Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymu joms pavestas funkcijas. Lietuvos savivaldybių asociacijai iki nustatyto termino buvo pateiktos 46 savivaldybių ataskaitos, o 14 savivaldybių duomenų iki nurodyto termino nepateikė. Taigi Lietuvos savivaldybių asociacijos duomenimis “2019 metais lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse teikė 83 proc. savivaldybių (17 proc. savivaldybių lengvatų neteikė). Tik 40 proc. savivaldybių savo programose buvo numatę prioritetus projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti, ir tik 35 proc. savivaldybių savo investicinėse programose buvo numatę prioritetus projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.” Prie šio atsako pridėtas priedas, kuriame yra savivaldybių pateikti duomenys apie teikiamas lengvatas. Ši informacija palyginta su tyrime dalyvavusių asmenų pateiktais duomenimis. Sulyginus šiuos duomenis galima pastebėti, kiek amatininkų interesus atliepia savivaldybių įsipareigojimais vykdant Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymą.

Informacija pateikiama lentelės formatu. Skiltyje “Duomenys pagal Lietuvos savivaldybių asociacijos informaciją” esanti informacija yra perteikta iš Lietuvos savivaldybių asociacijos atsako Žemės ūkio ministerijai.

Savivaldybė	Duomenys pagal Lietuvos savivaldybių asociacijos informaciją	“Tradicinių amatų būklės kaita 2005-2019 m.” tyrimo duomenys
Akmenės rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: neimamas mokestis už prekybinę vietą.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: nedetalizuojama, kokie jie.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: savivaldybė nėra numačiusi konkrečių vietų įsteigimo, nes tam nėra poreikio.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės taikomos Akmenės rajono savivaldybėje: sudaromos sąlygos dalyvauti įvairiuose renginiuose.</p>	<p>Vienas iš Akmenės rajono amatininkų į klausimą apie savivaldybės paramą amatininkams neatsakė.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė paramą teikia – vežasi savivaldybės amatininkus į mugės užsienyje ir šia lengvata amatininkas naudojasi.</p> <p>Vienas amatininkas taip pat paminėjo, kad savivaldybė suderina susisiekimą, reikalingą amatininkams, norintiems dalyvauti su jų veikla susijusiuose renginiuose. Šia lengvata amatininkas naudojasi.</p>
Alytaus miesto savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: Alytaus miesto savivaldybės administracijos organizuojamose mugėse amatininkams taikomas mažiausias dalyvio mokestis (3 eur.)</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių</p>	<p>Du amatininkai pažymėjo, kad Alytaus miesto savivaldybė jokių lengvatų neteikia.</p> <p>Vienas iš amatininkų žino, kad savivaldybė teikia paramą, tačiau ja nesinaudoja.</p>

	<p>amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	
<p>Alytaus rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: nėra taikomas mokestis.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: paminėti Pivašiūnų amatų centras, jo plėtra Kumėnuose, taip pat Alytaus rajono Kultūros centro amatų ir edukacijų erdvė.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: Pivašiūnų amatų centro veiklos plėtra Kumėnuose.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nemokamai sertifikuojami amatininkai.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė turbūt teikia paramą, tačiau jis ja nesinaudoja.</p>
<p>Anykščių rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti</p>	<p>Vienas amatininkas iš Anykščių rajono apie lengvatas nežino.</p> <p>Vienas amatininkas naudojasi savivaldybės lengvatomis, tačiau neįvardija kokiomis. Vienas amatininkas</p>

		naudojasi savivaldybės lengvata mokant už prekybinę vietą mugėje, tačiau pažymi, kad nuolaidos nedidelės.
Birštono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikomas vietinės rinkliavos sumažinimo dydis.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: atleidžiami nuo vietinės rinkliavos Birštono savivaldybės įstaigų organizuojamos vietos amatų rankdarbių skatinimo mugės ir Birštono jaunimo klubo organizuojamo “Kalėdinių mainų turgelio” metu.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: sumažintas rinkliavos dydis.</p>	Amatininkai iš Birštono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Biržų rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvos tautodailininkų sąjungos Panevėžio bendrijos Biržų skyriaus nariai yra atleisti nuo vietinės rinkliavos įmokų mokėjimo; 2. asmenims, turintiems tradicinio amatininko status, jei 2020 metams įsigyja verslo liudijimą savo tradiciniam amatui, suteikiama 50 proc. verslo liudijimo lengvata. 	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Biržų rajono savivaldybės lengvatomis nesinaudoja.

Savivaldybės programoje **yra numatyti prioritetai** projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: vienas iš projektų prioritetų yra naujos kultūrinės ir visuomeninės veiklos iniciatyvos, kurias įgyvendinus bus sukurta išliekamoji vertė. Šiomet bus atkreiptas dėmesys į projektus savo veikla pažyminčius LR Seimo paskelbtus 2020 m. Tautodailės metais.

Savivaldybės investicinėse programose **nėra numatytų prioritetų projektams**, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.

Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Biržų krašto muziejus “Sėla” sudaro sąlygas realizuoti tautodailės dirbinius muziejaus bilietų kasoje, dalyvauti, prekiaujant dirbinius, muziejaus organizuojamuose renginiuose, eksponuoja tautodailininkų bei tradicinių amatininkų personalines ir grupines parodas. Muziejaus padalinys Kirkilų tradicinių amatų centras organizuoja tradicinių amatų demonstravimo dienas, mokymus pagal tradicinių amatų neformaliojo mokymo programas, rengia tautinio paveldo produktų parodas, padeda tautinio paveldo produktų kūrėjams dalyvauti renginiuose, suteikia patalpas tautinio paveldo produktų gamybai. Biržų turizmo informacijos centras prekiauja tradicinių amatininkų ir tautodailininkų gaminiiais, dalyvaudami tarptautinėse turizmo parodose “Balttour”, “Adventour” populiarina Biržų krašto tradicinių

	<p>amatų ir kulinarinio paveldo edukacines veiklas ir gaminius.</p>	
<p>Druskininkų savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. meno kūrėjo status turintiems asmenims, tautodailininkams, tradicinių amatų meistrams, sertifikuotiems kulinarinio ir tautinio paveldo produktų gamintojams ir ūkininkams, prekiaujantiems savo gamybos produkcija numatyta vietinės rinkliavos už leidimą prekiauti ar teikti paslaugas Druskininkų savivaldybės teritorijos viešose vietose 50 proc. lengvata; 2. Druskininkų savivaldybės menininkams, tradicinių amatų meistrams ir ūkininkams, prekiaujantiems III kategorijos renginiuose savo gamybos produkcija numatyta vietinės rinkliavos už leidimo prekiauti ar teikti paslaugas Druskininkų savivaldybės teritorijos viešose vietose 100 proc. lengvata. <p>Savivaldybės programoje nėra numatyta prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatyta prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Druskininkuose 2019 m. balandį</p>	<p>Vienas amatininkas rengia paraišką projektams, kurias finansuoja Druskininkų savivaldybė.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Druskininkų savivaldybė jokios paramos amatininkams neteikia.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė teikia 50 proc. lengvatą prekybinei vietai. Šia lengvata amatininkas naudojasi.</p>

	atsidarė amatų centras “Menų kalvė”, kuris dalinai yra finansuojamas Druskininkų savivaldybės. Centre atvirose dirbtuvėse susibūrė dailiųjų amatų, vaizduojamojo ir taikomojo meno atstovai, o visi norintieji iš arti gali pamatyti jų veiklą. “Menų kalvėje” taip pat organizuojamos pažintinės ekskursijos ir edukacijos, rengiamos parodos, plenerai, kūrybinės stovyklos, meninės akcijos, galima įsigyti čia kuriančių menininkų kūrinių.	
Elektrėnų savivaldybė	Duomenys nepateikti	Amatininkai iš Elektrėnų savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Ignalinos rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: bendruomenių šventėse neimamas mokestis.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: savivaldybei pavaldžios kultūros įstaigos organizuoja amatų ir paveldo produktų parodas, edukacijas, amatininkus įtraukia į įvairių renginių veiklas.</p>	Amatininkai iš Ignalinos rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Jonavos rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Jonavos rajono savivaldybė jokių lengvatų amatininkams neteikia.

		Vienas amatininkas pažymėjo jokiais lengvatomis nesinaudojantis.
Joniškio rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė neteikia lengvatų amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	<p>Vienas amatininkas teigia, kad Joniškio rajono savivaldybė teikia lengvatas amatininkams suteikdama nemokama prekybinę vietą mugėse, taip pat kartais suteikia ir nemokamus prekystalius. Šia paslauga amatininkas naudojasi.</p> <p>Vienas amatininkas iš Joniškio taip pat teigia, kad amatininkams vietinėse mugėse netaikomas mokestis už prekybinę vietą, tačiau šia lengvata jis nesinaudoja.</p> <p>Vienas amatininkas pažymi, kad vietinėse mugėse yra lengvata amatininkams, tačiau nepažymi ar naudojasi šia lengvata.</p> <p>PASTABA: tai ryškus nesutapimas su pačios savivaldybės pateiktais duomenimis. Nėra aiški šio duomenų neatitikimo priežastis. Galima prielaida, kad šios lengvatos galiojo iki 2020 metų.</p>
Jurbarko rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	<p>Vienas amatininkas gana išsamiai aprašo Jurbarko rajono savivaldybės teikiamas lengvatas. “Yra patvirtintos smulkiojo verslo rėmimo fondo taisyklės. Pagal jas kompensuojamos išlaidų rūšys labai įvairios: nuo darbo vietos įrengimo iki projektų dokumentų paruošimo išlaidų, stichinių nelaimių ar paskolos, lizingo palūkanų kompensavimo. Tik sumos labai menkos vienam verslo subjektui kiek teko pasidomėti skiriama apie 300-500 eurų metams”. Tokį atsakymą jis gavo pasikreipęs į savivaldybę. Šiomis lengvatomis amatininkas nesinaudoja.</p>

<p>Kaišiadorių rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Kaišiadorių rajono savivaldybė suteikia nemokamą prekybos vietą vietinėse mugėse. Tačiau apklaustasis nepažymėjo ar naudojami šia lengvata.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo tą pačią savivaldybės lengvatą. Ją naudojami. Taip pat pažymėjo, kad pigiau kainuoja įsigyti verslo liudijimą, tačiau neaišku, ar šia lengvata naudojami.</p> <p>Vienas amatininkas apie savivaldybės teikiamas lengvatas nežino.</p>
<p>Kalvarijos savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: iš tautodailininkų vietinė rinkliava neimama.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: šventėse tautodailininkams suteikiamas pirmumas skiriant prekyvietės vietą.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: įgyvendinant savivaldybės 2019-2020 metų etninės kultūros programą, pagal finansines galimybes, skiriamas finansavimas švietimo, kultūros įstaigų etninės kultūros edukaciniam užsiėmimams, kuriuos veda tautodailininkai, iš šios programos lėšų remiami tautodailininkai, apmokamos transport išlaidos,</p>	<p>Amatininkai iš Kalvarijos savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>

	<p>jiems dalyvaujant konkursuose, parodose. Apmokama, pagal nustatytas organizatorių kainas, prekybos vietos Kaziuko mugėje Vilniuje.</p>	
Kauno miesto savivaldybė	<p>Savivaldybė neteikia lengvatų amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Kauno miesto savivaldybės administracija įgyvendina Kauno miesto savivaldybės projektų atrankos ir finansavimo programą "Iniciatyvos Kaunui", patvirtintą Kauno miesto savivaldybės tarybos. Taip pat taikomos tam tikros nuolaidos produkcijai ir gaminiams Kalėdų mugėje.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymi, kad Kauno miesto savivaldybė amatininkams lengvatų neteikia. Taip pat pastebi, kad mugės perduodamos privačioms įmonėms. Trys amatininkai nieko apie savivaldybės teikiamas lengvatas nežino.</p> <p>Vienas amatininkas pažymi, kad Kauno miesto savivaldybė lengvatas teikia, tačiau jis jomis nesinaudoja ir nepažymi kokios tos teikiamos lengvatos.</p> <p>Vienas amatininkas pažymi, kad Kauno miesto savivaldybė teikia nežymias nuolaidas prekybinei vietai mugėse, tačiau šia lengvata nesinaudoja, nes pasak jo, neatsiperka.</p>
Kauno rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: seniūnijų miestelio šventėse, Liepos 6 d., Kauno r. dainų ir šokių šventėse ir kt.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymi, kad Kauno rajono savivaldybė jokių lengvatų amatininkams netaiko.</p>

	<p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	
Kazlų Rūdos savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Amatininkai iš Kazlų Rūdos savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Kėdainių rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė neteikia lengvatų amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: ataskaitos rengimo metu (2020 metų pradžia) buvo teigiama, kad artimiausiu metu bus teikiamas Kėdainių rajono savivaldybės tarybai svarstyti sprendimo projektas dėl amatininkų atleidimo nuo vietinės rinkliavos už leidimo prekiauti išdavimą Kėdainių rajone vykstančių mugių metu.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: savivaldybė nusimatė prioritetą vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių populiarinimui plėtoti “Etninės kultūros tradicijų puoselėjimas ir kraštotyra”. Taip pat amatininkams sudarytos sąlygos savo produkciją populiarinti Kėdainių krašto muziejaus tradiciniame amatų centre Arnetų name.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: Kėdainių rajono savivaldybės 2020-2022 metų veiklos plane, 2021 metais yra numatyta</p>	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Kėdainių rajono savivaldybė amatininkams lengvatų neteikia.

	<p>įsigyti tradicinių amatų puoselėjimui reikalingos įrangos, amatininkų veiklai realizuoti. Taip pat Tradicinio amatų centro Arnetų namo kieme jau yra įkurti trys mediniai nameliai ir jie pritaikyti amatininkų veiklai populiarinti, produkcijai gaminti ir ją pristatyti visuomenei.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: savivaldybė noriai bendradarbiauja su rajono amatininkais, tautodailininkais. Kviečia savo darbus demonstruoti Kėdainių miesto švenčių metu, įrengia jiems kiemelius, paruošia vietas, prireikus padeda organizuoti dalyvavimą kitų, aplinkinių rajonų, šventėse ir ten demonstruoti savo amatus.</p>	
<p>Kelmės rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: sertifikuotiems tautinio paveldo produkto kūrėjams/gamintojams prekybos vietos nemokamos.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: edukacinis tęstinis projektas “Žemaičių etnomuzikavimo ir tradicinių amatų vasaros kursai” įtrauktas į reprezentuojančių ir remiamų renginių sąrašą.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: finansiškas prisidėjimas prie Kelmės tradicinio amatų centro plėtros.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo nežinantis apie Kelmės rajono savivaldybės teikiamas lengvatas.</p> <p>Du amatininkai pažymėjo, kad Kelmės rajono savivaldybė nemokamai suteikia prekybinę vietą mugės metu. Šia lengvata amatininkai naudojami.</p>

	<p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Kelmės rajono savivaldybė finansiškai prisideda prie Kelmės tradicinių amatų centro plėtros.</p>	
Klaipėdos miesto savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Vienas amatininkas pažymėjo, kad apie Klaipėdos miesto savivaldybės amatininkams teikiamas lengvatas nieko nežino.
Klaipėdos rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: amatininkams, turintiems tautinio paveldo produkto sertifikatus, taikomas sumažintas rinkliavos dydis, taip pat parenkamos vietos prieinamiausiose mugių vietose.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: be sumažintos rinkliavos mugėse, tradiciniai amatininkai, tautinio paveldo produktų kūrėjai turi galimybę kasmet dalyvauti Etninės kultūros puoselėjimo ir plėtros Klaipėdos rajone projektų konkurse ir gauti dalinį finansavimą iš savivaldybės biudžeto.</p>	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Klaipėdos rajono savivaldybė teikia lengvatas amatininkams mugėse, tačiau jis šia lengvata nesinaudoja.
Kretingos rajono savivaldybė	Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikomas rinkliavos sumažinimo dydis.	Trys amatininkai pažymėjo, kad Kretingos rajono savivaldybė taiko nuolaidas vietinėse mugėse. Du amatininkai šia lengvata naudojami.

	<p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: amatų mugės, parodos, edukaciniai užsiėmimai.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo jokiomis lengvatomis nesinaudojantis. Neaišku, ar turi informacijos.</p>
<p>Kupiškio rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: už leidimą prekiauti masinio renginio metu, Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariams, pateikus tai įrodantį pažymėjimą, mokestis netaikomas.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: pagal projektą “Kulinarinio paveldo ir tradicinių amatų įgūdžių išsaugojimas ir skatinimas” BELLA KULTŪRA” Kupiškio rajono vietos tradicinių amatų amatininkai dalyvauja mokymuose, seminaruose, festivaliuose Lietuvoje, Latvijoje ir Baltarusijoje. Jų metu yra galimybė realizuoti vietos tautodailininkų gaminius, populiarinti savo krašto ir Lietuvos tautinį paveldą bei plėtoti tarptautinius ryšius. Projekto laikas 2019-2021 m.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Kupiškio rajono savivaldybė jokių lengvatų amatininkams neteikia.</p>

	<p>tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: Savivaldybė numačiusi įsigyti mobilius prekybinius namelius ir taip sudaryti sąlygas vietos prekybininkams, tautodailininkams, kaimo bendruomenių atstovams vykdyti prekybą renginių metu.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: savivaldybė numačiusi įsigyti mobilius prekybinius namelius ir taip sudaryti sąlygas vietos prekybininkams, tautodailininkams, kaimo bendruomenių atstovams vykdyti prekybą renginių metu. Savivaldybės biudžetinė įstaiga Kupiškio etnografijos muziejus vykdo tautinio paveldo edukacines programas. Savivaldybė suteikė patalpas įsikurti Panevėžio bendrijos Kupiškio skyriaus liaudies meno studijai “Židinys”.</p>	
<p>Lazdijų rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: savivaldybės tarybos sprendimu nuo rinkliavos mokėjimo atleidžiami asmenys, turintys tradicinių amatų meistro pažymėjimą ir prekiaujantys sertifikuotais tautinio paveldo produktais, tautodailininkai ir amatininkai nemokamai gali prekiauti kalėdinių renginių ir mugių metu, kitų renginių metu jie moka minimalų 3 eurų mokestį.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: Lazdijų rajono savivaldybės etninės kultūros projektų finansavimo bei Lazdijų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų projektų</p>	<p>Vienas amatininkas apie savivaldybės teikiamas lengvatas amatininkams nieko nežino.</p> <p>Vienas amatininkas naudojasi Lazdijų rajono savivaldybės teikiama lengvata – nemokama prekybina vieta mugių metu.</p>

finansavimo konkursuose viena iš prioritetinių sričių yra tautinio paveldo puoselėjimas ir populiarinimas (amatininkai, tautodailininkai, kulinarinio paveldo puoselėtojai kviečiami rengti tautinio paveldo edukacijas, populiarinti bei realizuoti savo sukurtą produktą kaimo bendruomenių švenčių, mugių, bei kitų renginių metu).

Savivaldybės investicinėse programose **yra numatyti prioritetai projektams**, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: daugelyje savivaldybės investicinių projektų, ypač vykdomų su užsienio partneriais, tautinio paveldo produktų pristatymas yra viena iš prioritetinių sričių, kuomet rengiamas tautodailininkų, amatininkų, kulinarinio paveldo puoselėtojų veiklų ir sukurtų produktų demonstravimas. Įgyvendinant projektą “Kultūrinės industrijos – Lietuvos ir Lenkijos pasienio regiono darnaus vystymosi galimybės” metu buvo parengtas techninis projektas Lazdijų rajone etninės veiklos centrui įrengti. Numatyta, jog šiame centre būtų įrengtos erdvės ne tik įvairioms tautinio paveldo edukacijoms, bet ir prekybai.

Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: tradicinių amatų ir tautinio paveldo produktų gamintojai kviečiami demonstravimui ir prekybai į didžiąsias rajono šventes. Lazdijų rajono savivaldybė iš savo krašto amatininkų, tautinio paveldo puoselėtojų perka produkciją reprezentacinėms reikmėms, kviečia tautinio paveldo puoselėtojus pristatyti savo veiklas atvykus šalies ar užsienio svečiams. VšĮ Lazdijų

	<p>turizmo informacinis centras bendradarbiauja su amatininkais, įsigydamas iš jų produkcijos, kurios rajono gyventojai ir turistai gali įsigyti turizmo centre, siūlo amatininkų ir tautinio paveldo gamintojų puoselėtojų paslaugas kaimo turizmo sodybų savininkams bei kitiems turizmo tiekėjams. Lazdijų kultūros centro Rudaminos tradicinių amatų centras, Lazdijų krašto muziejus kviečia tautodailininkus ir amatininkus rengti mokamas edukacijas ir populiarinti tautinį paveldą.</p>	
<p>Marijampolės savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: savivaldybės teritorijoje esantiems amatininkams mažinamas rinkliavos mokestis.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: amatų pristatymas įvairiose šventėse.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo pasinaudojantis Marijampolės savivaldybės lengvata nemokamai gauti prekybinę vietą mugių metu.</p>
<p>Mažeikių rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo kas tris metus dalyvaujantis Mažeikių rajono smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo fondo programoje dalinei finansinei paramai gauti.</p>

<p>Molėtų rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: netaikomos rinkliavos.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: parama tradicinių amatų centrų plėtrai.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: parama tautinio paveldo produktams pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo, žemės ir maisto ūkio specializuotose parodose ir mugėse, tautinio paveldo produktus populiarinančių projektų turizmo sektoriuje finansavimas.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo kartais pasinaudojantis teikiamomis lengvatomis dėl prekybinės vietos mugėse.</p> <p>Vienas amatininkas nieko apie savivaldybės lengvatas amatininkams nežino.</p>
<p>Neringos savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Amatininkai iš Neringos savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>
<p>Pagėgių savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Vienas amatininkas iš Pagėgių savivaldybės dalyvavo apklausoje, tačiau į šį klausimą neatsakė.</p>
<p>Pakruojo rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Amatininkai iš Pakruojo rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>
<p>Palangos miesto savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė neteikia lengvatų amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse.</p>	<p>Amatininkai iš Palangos miesto savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>

	<p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: yra patvirtinta Etninės kultūros plėtros 2020-2023 m. programa, kurios lėšomis dalinai finansuojami tautinio paveldo produktų puoselėtojai.</p>	
<p>Panevėžio miesto savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: yra atleidusi nuo vietinės rinkliavos mokesčio už leidimą prekiauti.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	<p>Vienas amatininkas apie savivaldybės lengvatas, teikiamas amatininkams nieko nežino.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė jokių lengvatų amatininkams neteikia.</p>

<p>Panevėžio rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: iš Panevėžio rajono savivaldybės kaimo rėmimo fondo lėšų skiriama parama rajono ūkininkams, skirta dalyvavimo parodose, mugėse išlaidoms padengti (kiekvienam subjektui 300 eurų per metus). Parama juridinimas subjektams suteikiama iš smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo lėšų (maksimali suma 5000 Eur per metus). Upytės amatų centre organizuojamuose renginiuose tautodailininkai turintys pažymėjimus nemoka rinkliavos mokesčio.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: Panevėžio rajone Upytės kaime 2015 m. įkurtas Tradicinių amatų centras. Įgyvendinto projekto metu buvo parengtas Tradicinių amatų centro Upytės kaime techninis projektas, atlikta jo ekspertizė, nupirkti ir įvykdyti rangos darbai bei projekto vykdymo priežiūra, įsigyti baldai ir įranga, atliktas viešinimas. Norint užtikrinti tolimesnę Upytės tradicinių amatų centro plėtrą bei tradicinių amatų skatinimą, bei puoselėjimą Panevėžio rajone, nuo 2019 m. įgyvendinamas projektas “Tradicionių amatų centro Panevėžio rajone, Upytės kaime, plėtra. II etapas” kurio metu numatoma įsigyti reikalingos įrangos.</p>	<p>Du amatininkai pažymėjo, kad Panevėžio rajono savivaldybė jokių lengvatų amatininkams neteikia.</p>
-------------------------------------	--	--

	<p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: vykdo edukacines programas, rengia parodas, šventes.</p>	
<p>Pasvalio rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Pasvalio rajono savivaldybės lengvatomis nesinaudoja, nes nedalyvauja mugėse.</p> <p>Vienas amatininkas taip pat pažymėjo lengvatomis nesinaudojantis ir prirašė komentarą “mes visiškai neįdomūs savo savivaldybei”.</p>
<p>Plungės rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: per miesto šventę, kalėdinių renginių metu tautodailininkams netaikomas rinkliavos mokestis, suteikiamas finansavimas įvairiems etninės kultūros renginiams.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: etninės kultūros projektų finansavimas.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. parama tradicinių amatų centrų plėtrai; 2. prekybos tautinio paveldo produktais vietų kūrimo ir lengvatų suteikimo skatinimas; 3. parama tradicinius amatininkus ir tautinio paveldo veiklos subjektus vienijančių asociacijų projektinei veiklai. 	<p>Du amatininkai pažymėjo pasinaudojantys nemokamos prekybinės vietos lengvata miesto šventės metu. Vienas iš jų dar pažymėjo ir pigiau išigyjantis verslo liudijimą.</p>

	<p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: savivaldybė vykdo projektą “Platelių dvaro sodybos tradicinių amatų centro plėtra”, bei prisideda prie įvairių kitų vykdomų projektų.</p>	
Prienų rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: suteikiama galimybė pasirinkti patogesnes vietas prekybai ir pristatymui. Ūkininkams, dalyvaujantiems parodose ir konkursuose, padengiamos išlaidos (dalyvio mokestis).</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	Amatininkai iš Prienų rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Radviliškio rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	<p>Šeši amatininkai pažymėjo, kad Radviliškio rajono savivaldybė kartais teikia lengvatas prekybinei vietai mugėse įsigyti. Šia lengvata amatininkai naudojasi, tačiau retai. Vienas iš jų paminėjo, kas savivaldybė dar suteikia nemokamai patalpas edukacijai praveisti. O kitas – kad vis daugiau mugių perduodama UAB “Mugių centras”, todėl vis mažėja mugių, kuriose galima pasinaudoti lengvata.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad seniau lengvatos buvo, tačiau dabar nėra. Yra</p>

		<p>pasinaudojęs lengvata nemokamai įsigyti prekybinę vietą “Tulpių šventės” metu.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad mugėse nedalyvauja ir lengvatomis nesinaudoja.</p> <p>Trys amatininkai apie lengvatas nieko nežino.</p>
<p>Raseinių rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: bendraujant su tautodailininkais, šiems išreiškus norą dalyvauti mugėje, tarpininkaujama, jog būtų nemokamas mugės mokestis.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: nevyriausybinių organizacijų veiklos tradicijų puoselėjimas, užtikrinant jų tęstinumą. Taip pat rengiamas Raseinių rajono savivaldybės etninės kultūros plėtros 2017-2019 metų programos įgyvendinimo planas.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo Raseinių rajone 2017-2020 m. priemonių plane buvo numatytos priemonės, skirtos tautinei savimonei ugdyti bei tradicijoms puoselėti, pvz, skirtas finansavimas tautodailininkės Nijolės Rimkienės karpinių nuotraukų knygos – albumo leidybai, Lietuvių</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo pasinaudojantis lengvata nemokamai prekybinei vietai mugėse gauti.</p> <p>Vienas amatininkas jokiais savivaldybės lengvatomis nesinaudoja.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad lengvatos buvo iki 2018 metų, tačiau dabar nebėra.</p>

	<p>liaudies dainose apdainuotų medžių giraitės sodinimas ir t. taip pat kiekvienais metais rengiamas etninės kultūros plėtros priemonių planas, kuriam būna numatytas tikslinis finansavimas.</p>	
<p>Rietavo savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: kiekvienų metų paskutinį rugsėjo savaitgalį vyksta Rietavo miesto Mykolinių šventė ir “Metturgis”, kuriame prekiauja, gamina ir demonstruoja savo amatą tradiciniai amatininkai, kurių gaminiai taip pat yra sertifikuoti bei pripažinti tautinio paveldo produktais. Sertifikuotiems paveldo produktų atstovams dalyvavimas yra nemokamas (nėra taikomas mokestis už prekybos vietą).</p> <p>Rietavo savivaldybė ir Rietavo turizmo ir verslo informacijos centras reguliariai vykdo tradicinių amatininkų ir jų produktų viešinimą naudojant įvairias rinkodaros priemones. Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro internet svetainėje ir visuomenės platformoje www.veik.rietave.lt</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Rietavo turizmo ir verslo informacijos centro interneto svetainėje yra sukurtas skyrius “Virtualus amatų centras”,</p>	<p>Amatininkai iš Rietavo savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>

	<p>kuriame pateikiama pažintinio pobūdžio informacija apie šiuo metu registruotus tradicinius amatininkus.</p> <p>Sukurtas bendras regioninių produktų ženklas. Bendras ženklas padeda Rietavo amatininkams, vietos gamintojams, kūrėjams būti aktyvesniais ir labiau matomais ir atpažįstamais rinkoje. Taip pat stiprinamas Rietavo įvaizdis ir vystomas identitetas. Ženklu savo sukurtus vietinius produktus ir paslaugas gali ženklinti Rietavo gamintojai, kūrėjai ir amatininkai.</p>	
Rokiškio rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	<p>Vienas amatininkas dalyvavo apklausoje, tačiau iš jo pateiktų atsakymų nėra aišku ar jis naudojasi savivaldybės lengvatomis ir ar apie jas turi žinių.</p> <p>Du amatininkai pažymėjo, kad naudojasi lengvatomis mugių metu gauti nemokamą prekybinę vietą.</p>
Skuodo rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikoma 50 proc. vietinės rinkliavos lengvata.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	Amatininkai iš Skuodo rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.

<p>Šakių rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė neteikia lengvatų amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: amatininkai turi galimybę nemokamai rengti parodas, vesti edukacinius užsiėmimus Zyplių dvare ir Zanavykų muziejuje su galimybe pristatyti savo produkciją ir atskirus gaminius parduoti.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Šakių rajono savivaldybė lengvatų amatininkams neteikia.</p>
<p>Šalčininkų rajono savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Amatininkai iš Šalčininkų rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>
<p>Šiaulių miesto savivaldybė</p>	<p>Duomenys nepateikti.</p>	<p>Penki amatininkai pažymėjo, kad naudojami lengvata įsigyjant prekybinę vietą mugių metu. Vienas iš jų detalizavo, kad nuolaida yra 30 proc. Kitas pažymėjo, kad taip pat naudojami nuolaida įsigyjant verslo liudijimą.</p>
<p>Šiaulių rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: nuo vietinės rinkliavos atleidžiami Šiaulių rajono amatininkai, turintys tautodailininko ar meno kūrėjo pažymėjimą ir prekiaujantys savo gamybos tautodailės</p>	<p>Vienas amatininkas naudojami lengvata nemokamai prekybinei vietai gauti.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė lengvatas teikia, tačiau jis jomis nesinaudoja.</p>

	<p>gaminiais, bei asmenys, pateikę kulinarinio paveldo sertifikatus ir prekiaujantys kulinariniais produktais.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: numatyta Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centro plėtra. Kuršėnų dvaro oficinijoje įkurtas Šiaulių rajono savivaldybės etninės kultūros ir tradicinių amatų centras.</p>	<p>Vienas amatininkas mugėse nedalyvauja, tačiau naudojami lengvata įsigyti verslo liudijimą.</p>
Šilalės rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Šilalės rajono savivaldybė amatininkams lengvatų neteikia.
Šilutės rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Du amatininkai pažymėjo, kad Šilutės rajono savivaldybė amatininkams lengvatų neteikia.
Širvintų rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikomas mažesnis vietinės rinkliavos dydis.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p>	Vienas amatininkas pažymėjo, kad Širvintų rajono savivaldybė amatininkams lengvatų neteikia.

	<p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: vykdam projektą “Tradicinių amatų prekyvietės įrengimas Kernavėje” įrengta tradicinė amatų prekyvietė.</p>	
Švenčionių rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Amatininkai iš Švenčionių rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Tauragės rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Amatininkai iš Tauragės rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Telšių rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikoma 100 proc. lengvata savivaldybės teritorijoje gyvenantiems ir pažymėjimą turintiems tautodailininkams, kurie prašo leidimo prekiauti tautodailės dirbiniais savivaldybės organizuojamų švenčių metu.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Telšių krašto tradicijų išsaugojimą skatinantys projektai; 2. Bendruomeniškumą skatinantys projektai; 3. Nematerialaus kultūros paveldo aktualizavimo projektai; 4. Novatoriški naujos kultūrinės veiklos projektai. 	Amatininkai iš Telšių rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.

	<p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: mieste vykstant šventėms, renginiams yra sukuriami tradicinių amatų, dirbtuvėlių kiemeliai.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: informacijos sklaida apie vykstančius renginius taikant įvairias rinkodaros priemones savo komunikacijos kanalais.</p>	
Trakų rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	Amatininkai iš Trakų rajono savivaldybės apklausoje nedalyvavo.
Ukmergės rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: taikomas 50 proc. rinkliavos sumažinimas numatytam rinkliavos dydžiui, o rajonų seniūnijų organizuojamose šventėse tautodailininkai atleidžiami nuo rinkliavos.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: finansuojami projektai skirti tradicinių gaminių populiarinimui.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: 2019 m. atidarytas “Tolerancijos centras”, kuriame rajono tautodailininkai demonstruoja savo gaminius, vykdo edukacijas,</p>	<p>Du amatininkai pažymėjo, kad naudojami savivaldybės lengvata mugės metu įsigyti prekybinę vietą su nuolaida.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad nuolaida prekybinei vietai nesinaudoja, tačiau pigiau įsigyja verslo liudijimą.</p> <p>Vienas amatininkas dalyvavo apklausoje, tačiau iš jo atsakymo liko neaišku, ar jis naudojami savivaldybės lengvatomis amatininkams.</p>

	<p>moko amatų. Taip pat Ukmergėje įkurta krašto tautodailininkų, amatininkų, ūkininkų produktų prekybos vieta “Mūsų krautuvėlė”.</p>	
<p>Utenos rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: Utenos rajone organizuojamose mugėse Utenos rajono tautodailininkai atleidžiami nuo mokesčio. Taip pat finansuojami tradicinių amatininkų projektai, kurie padeda liaudies meistrams dalyvauti parodose, į parodas nuvežti jų darbus, išleisti autorines knygas.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: numatyta rūpintis vietos tradicinių amatų išsaugojimu, plėtra ir populiarinimu, vietos tradicinių amatininkų sukurtų tautinio paveldo produktų realizavimu bei sklaida.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Numatyta atnaujinti Tradicinio amatų centro “Svirnas” interjerą ir eksterjerą, kurie atspindėtų Rytų Aukštaitijos kultūros paveldą, derinant modernizmą ir inovacijas su kultūros paveldo suvokimu bei pritaikymu darniam užimtumui, veiklai ir turizmo plėtrai; 2. Telkti tradicinių amatų meistrus bendrai kūrybinei veiklai, patirties perdavimui, veiklos sklaidai. 	<p>Keturi amatininkai žino apie nemokamas vietas mugėse, tačiau jomis nesinaudoja.</p> <p>Keturi amatininkas apie lengvatas nežino.</p>

	<p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: aprašomi jau įvykę projektai.</p>	
<p>Varėnos rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: suteikiamos nemokamos prekybos vietos krašto mugėse ar kitose bendruomenės šventėse, amatų puoselėtojai dažnai yra kviečiami kartu dalyvauti respublikinėse ar užsienio parodose ir renginiuose nemokamai.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: parama nemokamai prekiauti švenčių metu, pristatyti vietos amatus, amatininkų parodose – mugėse.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dargužių amatų centre įrengta pastovi ekspozicija; 2. Varėnos kultūros centro kino ir parodų salėje ekspozicijos veikia mugių, parodų metu,; 3. Varėnos kultūros centre ir filialuose ekspozicijos veikia švenčių metu. <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nemokamas tautinio paveldo produktų demonstravimas respublikinėse parodose (pvz.: “Adventuor” ir kitose), tautinio paveldo produktų demonstravimas ir prekyba savivaldybės miestų partnerių renginiuose Lenkijoje, Vokietijoje ir kitur.</p>	<p>Trys amatininkai pažymėjo, kad naudojami Varėnos rajono savivaldybės lengvatomis mugėse.</p>

<p>Vilkaviškio rajono savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: nuo vietinės rinkliavos įmokos renginių metu atleidžiami Vilkaviškio rajono savivaldybės teritorijoje gyvenantys tautodailininkai, prekiaujantys tautodailės gaminiais, dailės dirbiniais, rankdarbiais.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: nėra.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė lengvatas teikia, tačiau liko neaišku, ar jis tomis lengvatomis naudojais.</p> <p>Vienas amatininko atsakymas: “Po įvertinimų geranoriškai atsiliepiu į reikmes amatui. Yra ketinimas sudaryti panaudos sutartį dėl patalpų nuomos kaimo vietovėje”.</p>
<p>Vilniaus miesto savivaldybė</p>	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: kovo mėn. Vyksta tradicinė Kaziuko mugė, kurioje dalyvauja amatininkai. Tradiciniams amatininkams, turintiems tautinio paveldo sertifikatą, suteikiama pirmenybė prekiauti geriausiose mugės vietose. Yra lengvatos prekybinės vietos kainai.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: šioje skiltyje savivaldybė pateikia jau minėtą informaciją apie Kaziuko mugę.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymi, kad anksčiau buvo nuolaida Kaziuko mugėi, tačiau dabar nėra.</p> <p>Vienas amatininkas sako, kad nuolaida yra, tačiau ja nesinaudoja.</p> <p>Penki amatininkai apie savivaldybės lengvatas nieko nežino. Vienas iš jų sako: “Vilniaus miesto savivaldybei mes nerūpime”.</p> <p>Vienas amatininkas pažymi, kad Šv. Baltramiejaus mugėi gauna nemokamą vietą. Tačiau kitas mugių kainas Vilniaus miesto savivaldybė kelia link komercinių.</p> <p>Du amatininkai jokiais lengvatomis nesinaudoja.</p>

	<p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: atrenkant norinčius prekiauti asmenis savivaldybės organizuojamuose renginiuose, asmenims, prekiaujantiems tautinio paveldo produktais, suteikiama pirmenybė prekybinės vietos įsigijimui.</p>	<p>Trys amatininkai pasinaudoja lengvata prekybinei vietai įsigyti.</p> <p>Vienas amatininkas žino apie galimybę gauti patalpas, tačiau šia galimybe nesinaudoja. Pasak jo: savivaldybė nuomoja patalpas “nekomercinėmis” sąlygomis.</p> <p>Vienas amatininkas sako, kad Vilniaus miesto savivaldybė jokių nuolaidų neteikia.</p>
Vilniaus rajono savivaldybė	Duomenys nepateikti.	<p>Du amatininkai jokiais lengvatomis nesinaudoja. Vienas jų sako, kas “savivaldybei neįdomu”.</p> <p>Du amatininkai apie lengvatas nieko nežino.</p>
Visagino savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: leidimai prekiauti išduodami nemokamai, jeigu amatininkai pateikia jų status patvirtinančių dokumentų kopijas.</p> <p>Savivaldybės programoje nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose nėra numatytų prioritetų projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: Visagino kultūros centre yra įsteigtas padalinys – Etninės kultūros ir edukacijos skyrius,</p>	<p>Amatininkai iš Visagino savivaldybės apklausoje nedalyvavo.</p>

	<p>kuris koordinuoja šias sritis. Taip pat Visagine vyksta tarptautinis tautinių kultūrų festivalis “Rudeninės”, kuris plačiai pristato įvairių tautų tradicinius amatus ir paveldą.</p>	
Zarasų rajono savivaldybė	<p>Savivaldybė teikia lengvatas amatininkams, dalyvaujantiems mugėse ar kitose bendruomenės šventėse: sertifikuoti amatininkai atleisti nuo mokesčio mugėse.</p> <p>Savivaldybės programoje yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų gaminių realizavimui ir populiarinimui plėtoti: visiems laimėtiems kultūros projektams yra užtikrinamas dalinis finansavimas, biudžetinės įstaigos kofinansuojamos per asignavimus, NVO sektorius – konkurso būdu, tačiau dalinis finansavimas jau laimėtiems projektams yra prioritetas.</p> <p>Savivaldybės investicinėse programose yra numatyti prioritetai projektams, skirtiems tradicinių amatų centrams bei tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti: plėtojams amatų centras Antazavės dvare.</p> <p>Kitos tradicinių amatų ir tautinio paveldo priemonės: organizuojant renginius, jei juose yra numatytos maitinimo paslaugos, prioritetas yra teikiamas kulinarinio paveldo puoselėtojams.</p>	<p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad Zarasų rajono savivaldybė jokių lengvatų amatininkams neteikia.</p> <p>Vienas amatininkas pažymėjo, kad savivaldybė lengvatas teikia ir jis jomis naudojasi.</p>

Apžvelgus visų savivaldybių informaciją matoma, kad didelė dalis savivaldybių teikia vienokias ar kitokias lengvatas amatininkams. Iš tyrime dalyvavusių asmenų, 122 asmenys pažymėjo, kurioje savivaldybėje gyvena. Išanalizavus jų pateiktus duomenis matyti, kad iš 122 asmenų tik 46 asmenys naudojami vienokiomis ar kitokiomis savivaldybių teikiama lengvatomis. Tai yra tik apie 37 proc. visų apklausos dalyvių. Galima daryti prielaidą, kad

savivaldybių teikiamos lengvatos neatitinka amatininkų poreikių. Tai patvirtina ir faktas, kad dalis amatininkų, nesinaudojančių lengvatomis apie jas žino, tačiau vistiek jomis nesinaudoja. Yra amatininkų, nieko nežinančių apie savivaldybių teikiamas lengvatas. Galimos dvi to priežastys: amatininkams neįdomu ir jie tokios informacijos neieško arba tarp savivaldybės ir amatininkų nevyksta komunikacija arba vyksta netinkamai.

Įdomu pastebėti tai, kad tarp amatininkų yra dalis tų, kurie mini, kad naudojami savivaldybių lengvata pigiau įsigyti verslo liudijimą, tačiau nei viena savivaldybė nepažymi teikianti tokią lengvatą.

5. IŠVADOS

Išanalizavus užpildytų anketų duomenis išryškėjo tradicinių amatų ir verslų situacija, pasimatė jos kaita nuo 2005 metų. Kai kuriais atvejais problematika bendra daugumai amatų, kitais atvejais tik vienam konkrečiam amatui. Šis tyrimas išsamiai neatskleidžia visų amatų situacijos, nes kai kurių sričių amatininkai buvo aktyvesni, o kitos sritys yra mažai paliestos arba visai nepalietos.

Labiausiai nykstantys amatai 2005 metais buvo:

- Rimorystė. (Šio tyrimo apklausoje nesudalyvavo nei vieno rimoriaus. Galimai šiuo metu toks amatas jau nebėra vystomas).
- Vilnos karšimas, veltinio vėlimas, siūlų verpimas. (Nors 2019 metų tyrime sudalyvavo tik 6 šiuo amatu užsiimančios amatininkai, tačiau tikėtina, kad situacija nuo 2005 metų snepablogėjo, o gal net pagėrėjo, nes internete pavyko rasti nemažai šiuo amatu užsiimančių pavienių asmenų ar ūkių.)
- Vilnos rankinio karšimo įrankių, verpimo ratelių ir audimo staklių gamyba. (Šių verslų situacija toliau blogėja. Verpėjų anketiniai duomenys atskleidė, kad naujų ratelių Lietuvoje jau nebegalima įsigyti. Juos reikia siųsti iš užsienio. Dar pavyksta įsigyti senų ratelių, tačiau naujų Lietuvoje niekas nebegamina. Taip pat išnagrinėjus 2019 metų apklausos rezultatus surastas tik vienas medžio dirbinių gamintojas, kuris gamina audimo stakles. Tačiau audėjos nepaminėjo jokio stakles gaminančio meistro. Problema yra ne tik tame, kad mažai meistrų, gaminančių stakles, tačiau ir ta, kad meistrai vieni apie kitus nežino, todėl nesivysto bendradarbiavimas).

- Tautinio kostiumo gamyba (Pagal 2019 metų tyrimo anketinius duomenis tautinio kostiumo gamintojos yra dvi. Tačiau nemaža jų dalis buvo priskirta prie audėjų, kadangi audžia medžiagas tautiniam kostiumui, bet pačių kostiumų nesiuva. Taip pat buvo pastebėta siunčiant klausimynus amatininkams, kad tautinio kostiumo gamintojų buvo daugiau, negu sugrįžo užpildytų anketų. Šiandieninė situacija su tautinio kostiumo gamyba nėra ant išnykimo ribos ir situacija nuo 2005 metų yra pagėrėjusi).
- Kai kurių muzikos instrumentų gamyba – ypač dumplinių instrumentų (armonikų, bandonijų), smuikų, dūdmaišių. Nepavyko rasti nei vieno dumplinius instrumentus gaminančio meistro. Ieškant buvo gauta rekomendacijų kreiptis į konkrečius muzikos instrumentų gamintojus užsienyje. Geresnė situacija su kanklių, įvairių būgnų, ragų, dautyčių, skudučių gamyba. Tačiau meistrų, gaminančių muzikos instrumentus nėra daug.

Atliekant 2019 metų tyrimą negauta nei vienos anketos iš meistrų užsiimančių krosnininkyste ir namų statyba. Galimai šie amatai nyksta dėl paklausos nebuvimo.

Taip pat pastebėta, kad atsiranda ir naujų veiklų, kurios 2005 metais nebuvo nagrinėtos. Tai vadinamieji „archeologiniai“ amatai. Ši sritis yra mėgstama jaunų amatininkų. Yra odos dirbinių gamintojų, kaulo ir rago apdirbėjų, audėjų mažosiomis „archeologinėmis“ staklėmis, stiklo karoliukų gamintojų. Ne visi šiais amatais užsiimantys amatininkai turi sertifikatus ar pažymėjimus, nes nemaža dalis jų nejaučia poreikio juos įsigyti.

Lyginant šį tyrimą su 2005 metais atliktu tyrimu matoma, kad labai stipriai išaugo amatininkų turinčių aukštąjį išsilavinimą. Didelė dalis meistrų turi tautodailininko pažymėjimą. Taip pat nemaža dalis jų turi tautinio paveldo sertifikatą, amatų meistro ar kitokių pažymėjimų.

Taip pat pastebėta, kad keičiasi žinių perėmimo tradicija. Jeigu anksčiau amatas dažnai buvo perimamas iš šeimos narių ar kitų amatininkų, tai dabar didelė dalis tradicinių amatininkų yra baigę labai artimai su tuo susijusius mokslus. Neretai pasitaiko ir tokių atvejų, kad tradicinis amatininkas dabar dirba mokslo įstaigose ir perduoda žinias jaunesnei kartai. Tačiau tai jau nebėra tradicija panaši į pameistrystę. Dažniau tai yra įgytas išsilavinimas. Todėl kyla natūralus klausimas, kas šiais laikais yra liaudies menininkas? Visiškai išskirtinai tik iš šeimos perimantys tradicijas šio tyrimo duomenimis yra tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai. Visi kiti amatininkai turi galimybę mokytis amato įvairiose švietimo įstaigose. Taip pat ir patys veda edukacijas, mokymus, kai kurie yra parengę mokymo programas, kurias įgyvendina švietimo įstaigose

(profesinio ugdymo, kolegijose ir pan.) Labai akivaizdžiai įgytas išsilavinimas matomas tarp juvelyrų. Dažnas iš jų baigęs mokslus net ir užsienyje.

Bendra tendencija yra ta, kad amatininkai savo amatą labiau laiko pomėgiu, laisvalaikiu ir dažnai tai nėra pagrindinis jų pajamų šaltinis. Net ir tie, kurie amatui skiria daug dėmesio turi kitas veiklas, kurios daugiau ar mažiau susijusios su amatu. Tai gali būti pamokų ir paskaitų vedimas ugdymo įstaigose. Mokymas tampa stabilium pajamų užtikrinimu, o amtas tik papildoma veikla. Taip pat daug amatininkų dirba individualiai rengdami edukacijas, veddami seminarus. Tačiau labai nemaža dalis turi visiškai su amatu nesusijusį pastovų darbą ir amatas yra tik laisvalaikis.

Dauguma problemų yra gana būtinės: toli važiuoti reikiamų medžiagų, nepatogu užsakyti internetu, nes negalima tinkamai įvertinti medžiagos ar tenkins kokybę, reikia skirti daug laiko norint rasti tinkamo storio ir spalvos siūlų ir pan. Tačiau yra ir ryškesnių problemų, kurios galėtų būti sprendžiamos centralizuotai. Tai gana brangios įrangos įsigijimas. Su tokia situacija susiduria keramikai, kuriems gana sudėtinga įsigyti degimo krosnį. Panašių problemų turi ir kalviai. Brangiai, bet būtinai įrangai įsigyti amatininkai neturi lėšų, todėl nevysto savo amato. Kai kurie šį klausimą išsprendžia rašydami projektus, bet didžioji dalis neturi reikiamų įgūdžių projektų rašymui ir įgyvendinimui. Reikėtų pasvarstyti kokiomis priemonėmis padėti amatininkams įsigyti reikiamą įrangą.

Anketoje taip pat buvo skirtas dėmesys tam, kad galėtume išsiaiškinti, kokių žinių ar įgūdžių norėtų įgiti amatininkai. Labai ryškiai išsiskyrė poreikis ugdytis gebėjimus rašyti projektus ir juos įgyvendinti. Dažnai tai susiję su papildomomis amato plėtros galimybėmis, tačiau amatininkai neturi reikiamų žinių ir negali pasinaudoti šiuo metu esančiomis priemonėmis, nes projektų rašymas jiems gana sudėtingas. Taip pat labai didelė dalis amatininkų norėtų įgyti žinių apie reklamą. Matomi pavyzdžiai rodo, kad tai vis tik yra labai svarbu. Jaunesni amatininkai gana gerai valdo informacines priemones, viešina savo darbus internetinėje erdvėje, seka naujienas ir geba jomis pasinaudoti. Savireklamai naudoja ne tik įprastas internetines formas, tačiau ir naujas (socialinį tinkle Instagram, tarptautines prekybos sistemas: www.etsy.com ir pan.). Dažnai tai yra tiesiogiai susiję su gaminių realizavimu. Nors jaunų meistrų gamybos kiekiai yra nedideli, nes dažnai tai yra jų laisvalaikis, tačiau jie neturi didelių problem dėl gaminių realizavimo. Taip pat gana lengvai gauna privačius užsakymus, kaip patys sako “negaišta laiko mugėse”. Tačiau vyreniajai kartai tai gana didelis iššūkis. Todėl gana didelė dalis amatininkų norėtų daugiau sužinoti apie reklamos galimybes. Su tuos susiję ir kitos pageidaujamos žinios, tokios, kaip mažų

įmonių plėtra, įstatyminė bazė (VMI dokumentų tvarkymas, mokesčiai ir pan.), pardavimų skatinimas, internetinė prekyba, verslumo skatinimas. Tik po šitų dviejų labai ryškiai trūkstamų žinių pagal pageidavimų skaičių yra profesiniai įgūdžiai. Tačiau profesinių įgūdžių gerinimas dažnai susijęs ne su paties amato tobulinimu, o su istorinėmis žiniomis apie amato kilmę, etnokultūrinėmis žiniomis, susijusiomis su jų amatu. Taip pat amatininkai norėtų pagilinti žinias apie giminingus amatus, kuriuos galima sujungti į vieną (pvz.: verpėja norėtų išmokti dažyti savo suverptus siūlus arba juostų pynėja norėtų išmokti pinti kitu būdu ir pan.)

Taip pat amatininkai norėtų įgyti daugiau žinių apie tai, kaip vesti įtraukiančias edukacijas, kaip dirbti su mokiniais, kaip vesti seminarus.

Taigi dabartinė situacija yra tokia, kad amatą meistrai nori išmanyti kompleksiškai. Neužtenka tiesiog mokėti atlikti darbą, svarbu jį tinkamai išviešinti, aktualu dalintis savo žiniomis.

Tarp jaunesnių amatininkų pastebimas glaudesnis bendradarbiavimas, kuris padeda išspręsti dalį sunkumų. Pavyzdžiui audėjos dažnai skundžiasi, kad sunku rasti tinkamo storio ir atspalvio siūlų, tačiau jaunesnės audėjos su šia problema nesusiduria, nes bendradarbiauja su verpėjomis ir dažytojomis. Taip pat atvirkščias pavyzdys: medžio dirbinius gaminantis meistras skundžiasi, kad niekam nereikia staklių, o audėjos skundžiasi, kad nėra kas stakles gamina. Galima padėti meistrams išspręsti dalį problemų skatinant skirting amatų puoselėtojų bendradarbiavimą. Labai tinkamas pavyzdys yra tradicinio maisto ir gėrimų gamintojai, kurie savo gamybai reikalingus produktus perka iš Lietuvoje veikiančių ūkių. Taip ne tik išsprendžiama dalis problemų, bet ir palaikomi pardavimai. Taip pat geras pavyzdys yra bendradarbiavimas tarp kalvių ir medžio dirbinių gamintojų: daug medžio dirbiniams gaminti reikalingų įrankių skulptoriams pagamina kalviai.

Kita problema, kuri aktualesnė mieste gyvenantiems amatininkams (to tokių yra apie pusę) tai dirbtuvių klausimas. Dalis amatų reikalauja daugiau erdės, tinkamų oro sąlygų, specifinių įrankių ir pan. Visa tai tvarkingai ir patogiai įsikomponuoti į gyvenamą erdvę yra sudėtinga, o nuomotis dirbtuves ganėtinai brangu. Kaimuose gyvenantys amatininkai dažniausiai gyvena nuosavuose namuose ir turi daugiau erdvės, dažnas jų pasinaudoja vietinių kultūros namų, amatų centrų ar bendruomenės salių / namų patalpomis. Tačiau bute gyvenantiems miesto meistrams tai yra gana opi problema. Miestuose nėra amatų centrų, kultūros centrai savo patalpas išnaudoja maksimaliai ir amatininkams tenka patiems rūpintis dirbtuvių plotu, kas dažnai labai stipriai sumažina gamybos apimtį.

Akivaizdu, kad savivaldybių teikiama lengvata mugėms (tai pagrindinė lengvata, kurią teikia savivaldybės) neatliepia amatininkų poreikių. Pastebėtos problemos, su kuriomis susiduria mataininkai yra visai kitokios. Lengvata mugėms dažnai nėra akivaizdi parama, kadangi gausiai lankomos mugės yra tik didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Tuo tarpu prekybinės vietos įsigijimas su lengvata nėra didelė paskata amatininkams, kadangi mažesniuose miesteliuose nėra gausūs pardavimai ypač sertifikuotais gamainiais. Geresnė situacija yra kulinarinio paveldo puoselėtojams. Tačiau amatininkams būtų aktualiau gauti nuolaidas prekybinei vietai didžiosiose šalies mugėse. O ypač aktualu išmokti prekiauti savo produkcija nepriklausomai nuo mugių kiekio. Ši aktualija ypač išryškėjo Lietuvoje paskelbto visuotinio karantino laikotarpiu.

6. REKOMENDACIJOS

Norint išspręsti šiuo metu amatininkams iškylančias problemas ir paskatinti juos aktyviau vystyti savo amatą (šiuo metu dažniausiai amatininkams jų amatas yra laisvalaikio praleidimo būdas ar papildomos pajamos prie pagrindinės veiklos) reikėtų įgyvendinti šiuos siekius:

1. Savivaldybių prioritetuose numatyti ne tik renginius amatininkams ir prekybinių vietų sukūrimą, tačiau ir mokymus, kuriuose amatininkai gautų kokybiškos informacijos ir praktinių įgūdžių, reikalingų verslumo skatinimui, taip pat galėtų pagilinti žinias apie reklamą.
2. Savivaldybių prioritetuose minima, kad amatininkai turi galimybę teikti projektus ir gauti finansavimą. Tačiau išanalizavus amatininkų atsakymus matoma, kad amatininkams trūksta žinių apie projektų rašymą ir jų įgyvendinimą. Todėl savivaldybių programose, siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymą, turėtų atsirasti ir prioritetas organizuoti amatininkams projektų paraiškų rengimo mokymus amatininkams.
3. Sukurti programą, pagal kurią amatininkai turėtų lengvatų įsigyjant didelės vertės gamybai reikalingus prietaisus (pvz.: keramikos degimo krosnis, pneumatinius kūjus, audimo stakles ir kt.). Taip pat turėtų galimybę lengvatinėmis sąlygomis gauti patalpas reikalingas dirbtuvėms (pagal panaudos sutartį ar kitais būdais).
4. Dauguma amatininkų priklauso Lietuvos tautodailininkų sąjungai, tačiau ši organizacija apsiriboja renginių organizavimu, kurių metu tautodailininkai turi galimybes viešinti savo dirbinius. Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų

- įstatyme galima būtų įregistruoti pataisą, įpareigojančią Lietuvos tautodailininkų sąjungą atlikti funkcijas ugdant tautodailininkams trūkstamas žinias, reikalingas verslumo skatinimui ir amato plėtrai.
5. Norint išsamiau pastebėti su konkrečiu amatu susijusias problemas reikėtų pagilinti tyrimą apklausiant didesnę kiekį to paties amato puoselėtojų. Taip išryškėtų atskirų amatų problematika.
  6. Parengti modelį šalies mastu, padedantį bendradarbiauti skirtingų veiklų amatininkams keičiantis teikiamomis paslaugomis ir sukurtais produktais, siekiant palengvinti žaliavų įsigijimo problemas ir paskatinti pirkti iš vietinių gamintojų. (Pvz.: audėjos ar pynėjos galėtų verpalus įsigyti iš vietinių verpėjų Lietuvoje, jei būtų patogus modelis, padedantis sužinoti reikiamą informaciją ir sumažinantis žaliavų ar gamybai reikalingų priemonių pirkimo, parsisiuntimo ar parsivežimo kaštus).